22րդ ՏԱՐԻ

ՈՒՐԲԱԹ 15 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 1891

ԹԻՒ 86

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԲԵՐԱ, ՄԻՆ ՓՈՂՈՑ, ՍԻԹԷ Տ'ԱԼԷՊ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal "HAÏRÉNIK„
Péra, Cité d'Alep, CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ու ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ
ԱՐԹԻՒՐ ԱՐԹԻՒՐԵԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	Տարեկան	300 Թեր.	75 գր. Մէճիտ
» »	Վեցամսեայ	150 »	40 » »
Գաւառներու	Տարեկան	300 »	100 » »
»	Վեցամսեայ	150 »	50 » »
»	Եռամսեայ	75 »	25 » »
Օտար երկրաց	Տարեկան	300 »	25 Ֆրանք

Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ
(Դրամի փոխարէն փօսթայի թուղթ կ'ընդունուի 100 ղրշ.ի տեղ 115 ղրշ.)

درعلیه ده بك اوغلنده حلب چارشوسنده
حیره نیك غزته سی اداره خانه سی

10 ՓԱՐԱՅ

ԴԱՐՁԵԱԼ
ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

Մեր երէկի թուոյ հրատարակեցինք Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան երեք անդամոց հրաժարականին պատճէնը։ Այդ հրաժարագիր կրնար մելամաղձիկ տպաւորութիւն մը թողուլ ազգին վրայ և մտքերու մէջ յուզում մը առաջ բերել ընդդէմ անոնց որք Հիւանդանոցի ներքին մատակարարութեան խնդիրն իրենց հոգածութեան առարկայ ըրած են. սակայն ո՛չ այդ տպաւորութիւնը և ոչ ալ այդ մըտային յուզումը առաջ պիտի բերէ այդ հրաժարագիր. վասն զի Հիւանդանոցի երեք Հոգաբարձուք որքան որ ալ զգածեալ երեւին, բայց և այնպէս անիրաւ են։ Վերջին տարիներուս մէջ աշխարհական դասէն ոչ ոք այնքան յարգանք ու մեծարանք գտաւ ազգէն որքան գտան Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան անդամք։ Իրենց անուններն հռչակուեցան աշխարհիս ամէն կողմն ուր որ հայ մը կայ, ամէն անկիւնէ սէր ու համարում ցոյց տրուեցաւ իրենց. ազգին վստահութիւնը կատարեալ եղաւ իրենց համար։ Իսկ Հիւանդանոցի մատակարարութեան քննադատներն ալ իրենց գլխաւոր դատանանքն ըրին յայտարարել թէ՝ իրենք առաջիններն են Հիւանդանոցի արդի Հոգաբարձութիւնը մեծարողներուն մէջ, և հռչակեցին թէ այդ Հոգաբարձութիւն «անման է»։ Ուրեմն այլ եւս ի՞նչ կ'սպասէին. ցոյց տրուեցա՞ւ իրենց դէմ ապերախտութեան փոքրիկ նշան մը, հնչուեցա՞ւ ձայն մը որ վշտացնէ իրենց սիրտը։ Բնաւ երբեք։ Հայ ազգին մէջ ո՞ր աշխատողներն այսքան երախտագիտութեան արժանացան։ Ասկէ աւելի ի՞նչ բանի կ'սպասէին։ Եթէ անձնուէր ծառայութեանց համար աշխարհիս վրայ փոխարինութիւն մը կայ, այդ ալ ժողովրդի մը երախտագիտական զգացումներու արտայայտութիւնն է։ Այդ արտայայտութիւն լի ու լի երեւցաւ. մենէ շատ աւելի զարգացած ոչ մէկ ժողովուրդ ասկէ աւելի ազնիւ կրնայ հանդիսանալ իրեն համար աշխատողներուն նկատմամբ։ Ազգն իր այս պարտաճանաչութեան գիտակցութիւնն ունենալով բնական է ուրեմն որ խղճի խայթ չունենայ և հետեւաբար չզգածուի տխրազդեցիկ չեչոտերէ։ Իրաւ է որ նենգամիտները շատ ջանք ըրին որ ազգին ցոյց տան թէ Հիւանդանոցին մատակարարութեան քննադատք ապերախտութեան դրօշակակիրներն են, սակայն իրենց բոլոր նենգութիւնները պարապը գնացին, վասն զի ազգը գիտէ թէ ստորին ոգւով շողոքորթողներն երբեք անշահախնդիր և ուղղամիտ չեն ըլլար։

Բայց երբ Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան անդամոց աշխատութիւններն այնքան կը գնահատէ Ազգն ու անոնց անձնաւորութիւնները այսքան կը մեծարէ, միթէ կը հրաժարի՞ Հիւանդանոցի վիճակին վրայ խորհելէ ու հոգ տանելէ։ Այն օրն որ Ազգն այդ հրաժարումն ունենայ, այն օրն հիւանդանոցի դուռները կը փակուին. վասն զի երբ ազգը չխորհիր հաստատութեան մը վրայ, հոգածու չըլլար անոր, ըսել է թէ անտարբեր է այդ հաստատութեան մասին. անտարբերութեան կը յաջորդէ ժլատութիւն, որուն արդիւնքը կ'ըլլայ հաստատութեան փակումը։

Արդ ի՞նչ կ'ըսէ այժմ ազգը. կը լսէ, կ'իմանայ Հիւանդանոցի մատակարարութեան նկատմամբ յայտնուած կարծիքներն ու համոզումները որք ուրիշ նպատակ չունին բայց եթէ թերութիւնները ցոյց տալով աւելի եւս բարւոքել այդ մատակարարութիւնը։ Քննադատութեան այս իրաւունքը ո՞վ կրնայ զլանալ բժշկութեան, օրագրութեան և ազգին ուրիշ դասակարգերու վերաբերող անձնաւորութեանց։

Այս քննադատութեանց պատասխան մը կը տրուի թէ Հիւանդանոցի արդի մատակարարութիւնն անբաղդատելի կերպով գեր ի վերայ է նախորդ Հոգաբարձութեանց մատակարարութենէն. մենք չենք ուզեր այս մասին ո՛ և է կարծիք յայտնել. նախորդ Հոգաբարձութիւններն ալ իրենց պարտականութիւնը կատարած են. անձնուիրաբար աշխատած են, և ինչ որ ձեռքերնուն եկած է ըրած են Հիւանդանոցին բարւոք մատակարարութեան համար։ Մէկ երկու մասնական դէպքերը պատճառ մը չեն անտես ընելու անոնց աշխատութիւնները։ Արդի Հոգաբարձութիւնը բարձրացնելու համար անհրաժեշտ հարկ չկայ նախորդները կոտրելու։ Իսկ եթէ արդարեւ արդի Հոգաբարձութիւնն իր նախորդներէն լաւ ըրած է, այս բարեփոխութիւն յառաջադիմութեան բնական պայմանն է. յաջորդ Հոգաբարձութիւնն ալ տարակոյս չկայ թէ պիտի աշխատի որ հիմակուան Հոգաբարձութենէն լաւագոյն ընէ. միթէ անոր համար այդ ապագայ Հոգաբարձութիւնը քննադատութեան չպիտի՞ ենթարկուի. և կամ թէ մնա դրուատողները պիտի պարտաւորի՞ն պախարակել արդի Հոգաբարձութիւնը։

Ասոնցմէ զատ ուրիշ խնդիր մըն ալ կայ. եթէ արդի Հոգաբարձութիւնն իր նախորդներէն աւելի լաւ մատակարարութիւն ունեցած է, միթէ քննադատելու իրաւունքէն կըրնա՞յ զրկել ազգը։

Ուշադրութեան առնելու է որ տասն և հինգ տարիէ ի վեր ազգային ամէն հաստատութիւնները իրենց առաջին վիճակէն հետզհետէ լաւագոյնի կը դառնան. բնական է որ Հիւանդանոցն ալ օգտուէր այս ընդհանուր բարելաւութենէն. բայց ասիկայ պատճառ մը չէ որ լռութիւն պահուի անոր մատակարարութեան մասին։

Ո՞ւր պիտի երթար վիճակնիս եթէ տրամաբանելով որ հաստատութիւն մը լաւագոյն է իր նախորդէն՝ այլ եւս զրկուէինք քննադատելու իրաւունքէն։ Օրինակ մը տանք.

Շատերը կը յիշեն թէ ատեն մը Պատրիարքարանը շատ խեղճ կացութեան մէջ էր, ամէն օր պարտապահանջները ափ կ'առնէին պատրիարքարանին դուռը, ազգին համար նախատալից կացութեան մէջ էինք. սակայն այժմ կացութիւնը բոլորովին տարբեր է, վճարումները շնորհքով կ'ըլլան, ո՛չ մէկ պարտապահանջ Պատրիարքարանին դուռը կուգայ, իրարու յաջորդող Վարչութիւններն ու Տնտեսական Խորհուրդները բարեկարգեցին Պատրիարքարանին նիւթական վիճակն։ Հիմա պէտք չէ ուրեմն որ ո՛ և է քննադատութիւն ընենք Տնտեսական Խորհուրդի մասին, վասն զի պիտի առարկեն թէ, մտքերնիդ բերէ՛ք անցեալը։

Քննադատութիւնը թշնամութիւն չէ. տկարները միայն կը վհատին քննադատութենէ. ո՛ և է ժողովրդի մէջ ասկէ աւելի ազնիւ և ուղղամիտ քննադատութիւն կարելի չէ տեսնել։ Սակայն Հոգաբարձութեան երեք անդամք կ'ուզեն վկայել թէ այսքան ազնուութեան ու ուղղամըտութեան դէմ որպիսի՞ ստորին լեզու մը գործածել տուին իրենց թերթերուն։

Հիւանդանոցի երեք Հոգաբարձուք մինչեւ կիրակի իրիկուն որոշած էին չհրաժարիլ. նոյն իրիկունն իրենցմէ մին Սերչիչեն էֆ. տունը դառնալով, հրաւիրած էր զնա գալ ուրիշ բժիշկներու հետ միասին աչքէ անցնել նորակառոյց հիւանդանոցը և եթէ հարկ է շէնքին մէջ փոփոխութիւններ ընել, յօժարակամութիւն ցոյց տուած էր իր անձնական ծախքովն ընել այդ փոփոխութիւնը։

Չենք գիտեր այնուհետեւ ինչ որ պատահած է. ակներեւ է որ անբացատրելի էր այդ հրաժարական և Ազգ. Վարչութիւնն ալ ազգին բաղձանաց համապատասխանող գործ մը ըրած եղաւ մերժելով այդ հրաժարականները. սակայն միւս կողմէ Հիւանդանոցին Հոգաբարձութեան լրջօրէն վերակազմութիւնն անհրաժեշտ պահանջ է։

Առ այժմ այսքան։

ՅՈԲԵԼԵԱՆ ՄԸ

Տանըմարքացի պատմաբան եւ քննադատ Գէորգ Պրանտէսի գրական գործունէութեան քսան եւ հինգ ամեակը լրացաւ նոյեմբեր 14 ին։ Յոբելեարի բարեկամներն ու զնա պաշտողները ճաշկերոյթ տուին անոր ի Քոբենհակ։ Այդ ճաշկերոյթի մասնակցեցան ո՛չ միայն Քոբենհակի մէջ ապրողներն, այլ եւ ամէնանշանաւոր ներկայացուցիչներն ամբողջ Տանըմարքայի գրականութեան, գեղարուեստի եւ քաղաքական աշխարհին։

Աչքի կը զարնէր այն երեւոյթ որ այդ տօնախմբութեան կը մասնակցէին ոչ միայն Պրանտէսի բարեկամներն ու զնա պաշտողներն այլ եւ անոր գրական ուղղութեան անհաշտ թշնամիներն ալ։ Տարակոյս չկայ թէ այսպիսի երեւոյթ մը անըմբռնելի կը մնայ Հայոց համար որք կը կարծեն թէ գաղափարի անհաշտութիւնը պէտք է որ առաջ բերէ անձնական ատելութիւն։ Սակայն քաղաքակիրթ Եւրոպայի մէջ այսպիսի երեւոյթ մը շատ բնական բան մը կը համարուի։ Սեղանի վրայ ի պատիւ Պրանտէսի ճառ արտասանողներէն մին եղած է նաեւ Հէֆտինգ որ Յոբելեարին յայտնի հակառակորդներէն մին էր։ Այդ հակառակորդ իր արտասանած ճառը կը վերջացնէ հետեւեալ խօսքերով. «Այն օրն երբ Գէորգ Պրանտէս կը դադրի Տանըմարքայի զարգացեալ դասը ղեկավարելէ, այն օրը կ'աննետանայ մեր մէջէն մին այն հսկայ եւ հանճարեղ մարդերէն զոր Տանըմարքան առաջ բերած է ներկայ դարուս մէջ։»

Այդ ճառին պատասխաներ է Պրանտէս առաջարկելով գիտութեան եւ գեղարուեստի կենաց։

«Ես իմ բոլոր ոյժերս գործ եմ դրած, ըսեր է նա, որպէս զի ձեզ հաղորդեմ սրտիս մէջ ամփոփուած այն զօրեղ սէրը զոր ես քսան եւ հինգ տարի շարունակ պահպանեցի, անհատական զարգացման համար. այդ սիրոյն հաւասար էր եւ զուգընթաց նախապաշարմանց համար ունեցած իմ ատելութիւնս։ Այժմ քսան եւ հինգ տարիէ յետոյ, ես կ'ըսեմ որ եթէ մենք յաջողինք փոխել Տանըմարքայի մէջ մեր թէ՛ նիւթական եւ թէ՛ հոգեւոր կեանքի պայմանները, փոփոխել մեր ազգի նիւթական եւ մտաւոր զարգացման պայմանները, այն ժամանակ, թէ եւ մեր երկիրը փոքրիկ երկիր է, մենք կը յաջողինք ստեղծել այնպիսի մտաւոր կեանք մը որ ամբողջ Եւրոպային համար կը համարուի օրինակելի։»

Զանազան երեւելի անձնաւորութիւններէ հեռագիրներ ստացուած են, սակայն միայն գրական դասակարգը չէր որ կը մասնակցէր այս ուրախութեան, ամբողջ Քոբենհակ ցնծութեան մէջ էր, ուսանողներ, արհեստաւորներ եւ քաղաքացիներ թուով քսան հազար ձեռքերնին ջահեր բռնած կը շրջապատէին այն տունը որ տեղ ճաշկերոյթ կը տրուէր Պրանտէսին։ Ժողովուրդն հազարներով խռնուած էր մայթերու վրայ եւ փողոցներու մէջ, եւ ոգեւորուած աղաղակներով ողջունեց Պրանտէսն, որ երեւաց բաց պատուհանին մօտ.

«Բարձր բռնեցէք ձեր ջահերն, ըսաւ, մեզ հարկաւոր է ջերմութիւն, աւելի շատ ջերմութիւն մեր գործերու մէջ, մեր ամբողջ կեանքի մէջ։ Ջահերու լոյսը, մտքի լոյսն է այդ. ո՛չ փոթորիկը, ո՛չ ուրիշ բան կրնան մարել այդ լոյսը։ Այդ բոցերու միջոցաւ լուսաւորեցէք կեանքի բոլոր անկիւնները, տաքցուցէք ձեր սիրտը, տաքցուցէք այն զգացումներն որոնք դէպ ի բարին կը ձգտին։ Հաւատացէք ինձ, այն ոգին որ իր հետ լոյս կը բերէ չար ոգի չէ, այլ բարի հըրեշտակ որ իր հետ կը բերէ եւ կը շնորհէ ձեզ գիտակցութիւն եւ ճշմարտութիւն։»

Գիշերը, մինչեւ ուշ ատեն Քոբենհակի փողոցները լի էին բազմութեամբ որու մէջէն անընդհատաբար կը լսուէին ոգեւորեալ աղաղակները. «Կեցցէ Պրանտէս, կեցցէ ճշմարտութեան համար մարտնչողները։»

ՀՐԷԱԿԱՆ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Երկարօրէն գրուեցաւ ու խօսուեցաւ ռուս հրեային նիւթական ու բարոյական անտանելի կացութեան վրայ։ Ռուս Հրեայն, աշխարհիս ամէնէն կապող կաշկանդող օրէնքներուն տակ ճնշուած, հրաման չունենալով իրեն համար նշանակուած տեղերէն դուրս ելլելու, իրեն ուզած արհեստովը պարապելու, հիմակ նախամեծար կը համարի փախչիլ իր երկրէն քան թշուառութեան եւ նուաստութեան լուծին տակ հեծել իր հայրենիքին մէջ։ Օգոստոս 29էն մինչեւ սեպտեմբեր 19, իբր 13,000 ռուս հրեայ Գերմանիայէն անցած են Ամերիկա հասնելու համար։ Հրեաները խմբովին կը թողուն ռուսական հողը։ Ի՞նչ պիտի ըլլան։ Իրենց մեծահարուստ կրօնակիցն, Պարոն Հիրշ կը պարտին թշուառութեան ճանկէն ազատելու բաղդը։

Պարոն Հիրշ համբաւանօթ է յԵւրոպա։ Իր անհուն հարստութիւնը բարերարութեամբ կը գործածէ եւ այնչափ յարգանք կը վայելէ ի Ֆրանսա որքան այլուր։ Ամէնէն բարձր իշխաններուն հետ իր ունեցած յարաբերութիւնք, — Կալլէսի իշխանին, Բարիզի կոմսին, Օրլէանու դքսին հետ, — մեծապէս աւելցուցած են իր յարգը։ Պարոն Հիրշ, Ռուսիոյ դէպքերուն առջեւ, խորհեցաւ թէ գերազանցապէս մարդկային եւ մեծ գործ մը պիտի ըլլար ռուս հրեաներուն բարոյական վերակենդանացումը յառաջ բերել՝ անոնց ֆիզիքական վերակենդանացումով։ Կը մնար գիտնալ թէ ո՞ւր էր գտնել երկիր մը ուր կարելի ըլլար զրկել. Ռուսիայէն գաղթող Հրեաները եւ որ յարմար ըլլար երկրագործութեան եւ գաղթաւորման։ Բաց աստի, հարկ էր ապահով ըլլալ թէ Հրեաները ընդունակ են երկրագործութեան։ Այսպէս խորհուրդ յղացաւ օգնելու Ռուսիոյ Հրեաներուն, դիւրացնելով անոնց գաղթականութիւնը այնպիսի երկիրներու մէջ ուր կարենային զարգացնել իրենց ոյժերն եւ գործունէութիւնը եւ աշխատութեամբ բարձրացնել իրենց արդի այնքան թշուառ կացութիւնը։

Ծրագիրը շատ մեծ էր։ Պէտք էր գործադրել զայն։

Հաշուելով որ հարաւային Ամերիկա եւ մանաւանդ Արժանդին նպաստաւոր պայմաններ ունի այս գործին համար, Պարոն Հիրշ անդ զրկեց երեք հոգիէ բաղկացած յանձնախումբ մը, փընտռելու համար իր ձեռնարկին ամէնէն աւելի յարմար գետինները։ Այս երեք անձերը, որք լաւ գիտէին գաղթաւորման վերաբերեալ բոլոր խնդիրները, ճամբայ ելան 1890 յունիսին եւ քննութիւն մը կատարեցին Արժանդինի մէջ։ Ուղեւորութիւնը մէկ տարի տեւեց։ Յանձնախումբը պտըտեցաւ եւ խղճի մտօք ուսումնասիրեց ամբողջ երկիրը, երթալով այնպիսի տեղեր իսկ որուն գոյութիւնը երկրախոյզներն անգամ չէին գիտեր։ Յանձնախումբը քննեց տեսաւ որ հողը դիւրաւ մշակելի էր, կլիման գրեթէ նոյն ըլլալով Եւրոպայի կլիմային հետ։ Վերադարձին, յայտարարեցին թէ, ամէն հաշիւ ընելով, Արժանդին կը յարմարէր պարոնին ձեռնարկած հսկայ ծրագրին։

Մնաց որ, դիպուածին բան մը չ'թողնելու համար, շատ հետաքրքրաշարժ փորձ մը փորձուած էր մէկ քանի տարի առաջ։ Ռուսիայէն գաղթած չորս հարիւր ընտանիք, առանց մէկու մը օգնութեան, գացին եւ իբր երկրագործ հաստատուեցան յԱրժանդին։ Գաղթականներուն կացութիւնն, հակառակ իրենց ունեցած բազմաթիւ խոչընդոտներուն, այսօր շատ բարգաւաճ է։ Յանձնախումբն իր տեղեկագրին մէջ կ'ըսէ անոնց համար. «Անզուլ եռանդով կը մշակեն հողը։ Բաց աստի ճարտար եղած են տուներ շինելու, եւ իրենք որ այս տեղ եկած ժամանակ չէին գիտեր թէ ինչ է աղիւս մը, երեք մղոն հեռուներէն կը կոչուին տուներ շինելու համար։» Այս բանս գաղափար մը կուտայ գաղթականներուն գործունէութեան վրայ։

Վստահ ուրեմն խարիսխին ամրութեանը, նմանապէս յոյս դնելով ռուս հրեաներուն երկրագործական յատկութեանց եւ Արժանդինի հողին մշակութեան դիւրութեանը վրայ, Պարոն Հիրշ խորհեցաւ թէ փորձն աւարտած էր եւ ձեռնարկը պէտք էր սկսեր։ Չ'մոռնանք ըսել թէ ի Ռուսիա իսկ երկրագործական հրեայ գաղութները, ինչպէս Նիքոլա կայսրը հաստատած էր, լաւ արդիւնք տուած էին եւ կատարելապէս ապացուցուած էր թէ հրեայն յարմար է ընտիր երկրագործ մը ըլլալու։

Հիմակ մանաւանդ պարոնին գործունէութիւնը ազդեցիկ եղաւ ։ Իր շուրջն առաւ Եւրոպայի ամէն երկիրներու հրեայ ընկերութեան ամէնէն նշանաւոր եւ ազդեցիկ անդամները ։ Ի Լոնտոն յիսուն միլիոն ֆրանքի դրամագլխով ընկերութիւն մը հիմնեց՝ «Հրէական Գաղթականութեան Ընկերութիւն» անունով ։ Այս բանս տեղի կ'ունենար անցեալ օգոստոս ամսուն ։ Ընկերութեան սնտուկին վճարեց ինք միայնակ իբր 50 միլիոն ֆրանք, որովհետեւ ընկերութեան միւս անդամները, թուով հարիւր, մէկ մէկ բաժնեթուղթ միայն ստորագրեցին 100 անգլիական ոսկինոց ։ Յետոյ սկսան գործադրել Ընկերութեան պայմանագրին հիմը կազմող գեղեցիկ ծրագիրը ։

Տօքթ. Լովէնթալ, որ քննիչ յանձնախմբին անդամ էր, ընկերութեան ներկայացուցիչ անուանեցաւ ի Պուէնոս-Այրէս։ Գաղթականութեան շարժումին հետզհետէ աւելնալով ի Ռուսիա եւ այդ տարաբաղդներուն օգնութիւն եւ ապաւէն տալու հարկն հետզհետէ աւելի սաստկանալով, տօքթորը, Արժանդին վերադարձին, կառավարութենէն գնեց 25,000 էքդար մշակուած հող՝ գաղթական հրեաներուն տեղ տալու համար ։ Հազարի չափ գաղթական, որք այս ամառ Ռուսիայէն եկած էին, հիմա կը մշակեն այդ հողերը մեծագոյն յաջողութեամբ ։ Ի նըշան երախտագիտութեան իրենց պաշտպանին, Պառոնին անունով «Մորիցիօ» անուանած են իրենց գաղթականութիւնը։ Բոլոր այս գաղթականները, որք այսպէս գտան ոչ միայն առաջուընէ մշակուած եւ հնձուելու պատրաստ դաշտեր, այլ եւ բնակելի եւ հանգստաւէտ տուներ, երկրագործական գործիքներ, մէկ ամսուան պաշար եւ ապրելու համար պէտք եղած ամէն միջոց, հոն փոխադրուեցան ընկերակցութեան ծախքով ։ Ընկերակցութեան նպատակն է գաղթականները անմիջապէս վերահաստատ ընել իրենց ապագայ զբաղումներուն ։ Իրենց արգիլուած է քաղաքները մտնել. հողը, դաշտը, ահա՛ իրենց սահմանը ։

Բնականաբար, ահագին են ընկերութեան ըրած եւ ընելիք ծախքերը. բայց Պառոնը 12 միլիոն չ'տուա՞ւ Կալիֆոյ համար, 12 միլիոն՝ Նիւ-Եորքի դժբաղդներուն համար, 50 միլիոն՝ կարօտ հրեաներուն համար, եւ դեռ ամէն օր չի՞ տար նորանոր գումարներ ։ Կը տեսնուի աղէկ թէ նիւթական դժուարութիւնները չեն կրնար կասեցնել ընկերութիւնը ։

Պէտք էր առաջքն առնուլ սակայն անխուսափելի դժուարութեան մը. Ռուսիոյ Հրեաները, տեսնելով որ իրենց կրօնակիցները երջանիկ են օտար հողին վրայ, անշուշտ պիտի հետեւէին անոնց օրինակին եւ անհուն բազմութեամբ պիտի գաղթէին. պէտք էր անպատճառ ասոր առաջքն առնուլ ։ Պառոն Հիրշ անմիջապէս մտածեց այս բանիս եւ այս սեպտեմբեր 15ին իր Բեդրպուրկի ներկայացուցիչ Պ. Արնոլտ Հուայթը ղրկեց ռուս կառավարութենէն արտօնութիւն խնդրելու ի Բեդրպուրկ հաստատելու կեդրոնական մասնախումբ մը եւ հրէաբնակ գլխաւոր նահանգներուն մէջ ալ տեղական մասնախմբեր, որք կարգով պիտի ընդունին գաղթելու փափաք ունեցող Հրեաները, պիտի աստիճանաւորեն անոնց մեկնումը, եւ պիտի ընտրեն մասնաւորապէս անոնք որք ընդունակ են լաւ գաղթականներ ըլլալու ։ Բանակցութիւնները դեռ կը շարունակուին ։ Ռուս կառավարութիւնը սկզբամբ իր հաւանութիւնը տուած է այս ծրագրին ։ Մասնախմբերը կը կազմուին եւ նահանգապետները՝ Բեդրպուրկէն եկած հրամանի մը վրայ՝ կը դիւրացնեն անոնց գործը ։

Մինչդեռ այսպէս մէկ կողմէ Եւրոպայի մէջ գաղթականները կը զատեն, միւս կողմէ գաղութները կը պատրաստուին յԱրժանդին ։ Ամիս մը առաջ ընկերութիւնը Արժանդինի կառավարութենէն գնեց հազար քառակուսի մղոն տեղ. կը մնայ միայն Երեսփոխանաց Ժողովին վաւերացնել Պառոն Հիրշի եւ կառավարութեան միջեւ կնքուած պայմանագրութիւնը ։ Գաղթականութիւնը նպաստաւոր է Արժանդինի ։ Արդարեւ մինչեւ հիմա Արժանդին, որ Ֆրանսայէն տասն անգամ աւելի մեծ ըլլալով հանդերձ չորս միլիոն բնակիչ ունի միայն, մեծ դիւրութիւններ կուտար գաղթականութեանց՝ իւրաքանչիւր գաղթականի համար ահագին ծախքեր ընելով. իրեն գանձը կը վճարէր գաղթականներուն փոխադրութեան ծախքերն իսկ ։ Հիմակ այդպէս բան չկայ ։ Հողերը, զորս հետզհետէ պիտի գրաւեն Նորեկները, մեծ մասամբ գործունեայ եւ խելացի մարդիկ, պիտի կրկնապատկեն, եռապատկեն, քառապատկեն իրենց արժէքը ։ Երկրին համար բարիք մը պիտի ըլլայ այս ։ Ժողովուրդը պիտի արտադրէ, եւ բնակիչները, Լոնտոնի ընկերութեան ղրկուած տեղեկագիրներուն նայելով, շատ գոհ են արդի կացութեան տալիք օգուտներէն ։

Ահա ամփոփ պատմութիւնը Պառոն Հիրշի Հրէական մեծ գաղթականութեան։ Գործը մեծ պատիւ կը բերէ այսքան վեհանձն եւ մարդասիրական գաղափար մը երկնողին ։ Պառոնը վերջերս կը գրէր Նօրթ Ամէրիքըն Րէվիւ-ի, որ յօդուած մը մը կ'ուզէր իրմէ. «Իմ համոզումս է թէ իմ հարստութեանս առժամեայ վարիչն եմ լոկ. պարտիմ օգտակար կերպով գործածել զայն անոնց օգտին որք կը տառապին ։» Այդ յօդուածին համար, որուն վերնագիրն էր «Իմ տեսութիւններս մարդասիրութեան վրայ», Պառոնը 1,300 ֆրանք ստացաւ խմբագրութենէն եւ ի Նիւ-Եորք բարենպատակ գործի մը նուիրեց ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Գերմանիոյ մէջ ներքին վիճակը գոհացուցիչ չնկատուիր ։ Յոռետեսութիւնը եւ վհատութիւնը կը տիրապետեն խորհրդարանական աշխարհին մէջ ։ Երեսփոխանաց ժողովին բացուելէն ի վեր, դժգոհութիւնը կ'աւելնայ հետզհետէ, չփոթութիւն մը կը տիրէ որուն նմանը դեռ չէր տեսնուած ։ Այս վիճակին պատճառները կը նկատուին բացայայտ եւ որոշ քաղաքականութեան մը բացակայութիւնը, արտաքին անգոհացուցիչ վիճակը, ընկերութեան բարձրագոյն դասերուն մէջ պատահած յաճախակի դայթակղութիւնները, եւ ուրիշ պատճառներ ։ Մինիխի Ալլկէմայնէ Զայթունկ թերթը այս մասին յօդուած մը հրատարակած է որ խորին սրտայուզութիւն յառաջ կը բերէ ։ Յօդուածը կ'ըսէ ի միջի այլոց.

«Բաւական մեծ թուով երեսփոխաններ ներկայ գտնուեցան Երեսփոխանաց ժողովին բացման ։ Իրենց պարտականութիւնը եռանդով կատարելու յայտնի դիտաւորութեամբ եկած էին, բայց չէ կարելի ըսել թէ ուրախութեան զգացում մը կ'ընկերանայ իրենց այս բարի դիտաւորութեանց ։ Տիրապետող զգացումը երբեք այդքան ուժգնութեամբ ի յայտ եկած չէր յորմէհետէ Երեսփոխանաց Ժողովը գոյութիւն ունի ։ Ամէն կողմ զըժգոհութիւն, ամէն կողմ քննադատութիւն։ Յառաջդիմականք իսկ, որք իրենց ընտրական վերջին յաղթանակներուն ապաւորութեան ներքեւ են դեռ, եւ կաթոլիկներն որք այժմ Երեսփոխանաց ժողովին ամէնէն զօրաւոր կուսակցութիւնն են, լի ու լի գոհունակութեան զգացումով մը չեն եկած ի Պերլին։ Ինչ եղած է վստահութեան եւ եռանդոտ յոյսի ոգին որով վառուած էին տարի մը առաջ։ Եթէ վերլուծենք այս ընդհանուր դժգոհութեան տարրերը, պիտի գտնենք որ շատ բազմազան են եւ նոյն իսկ շատ հակասական։ Բայց տիրապետող զգացումն է յուսախաբութիւն եւ անվստահութիւն ։ Եւ ինչ որ ամէնէն աւելի ծանր է, այս զգացումը կը տիրէ ճիշդ այն շրջանակներուն մէջ որք կայսերական կառավարութեան հետեւած քաղաքականութեան ամէնէն ապահով նեցուկն էին միշտ ։»

— Պերլինի բարձրաստիճան պաշտօնատար Ալվարդ, որ պատուանշաններու առեւտուրի գործին մէջ մեծ մաս ունեցած էր, նորէն խօսիլ կուտայ իր վրայ ։ Այդ մարդը հակահրէական կուսակցութեան պետերէն եւ մեծ ատենաբաններէն մին էր ։ Այժմ կը հաստատուի թէ Ալվարդ յայտարարեր է հրեայ վաճառականի մը թէ պէտք է որ իր եւ իր ընտանիքին ապրուստը ճարէ եւ թէ եթէ հրեաները պատշաճ պաշտօն մը տան իրեն, անոնց կողմը կ'անցնի ։

—Պիզմարք իշխանը վերջերս իրեն ըսքանչացող Մաքս Պէվէրէն տապանագրերու հաւաքածոյ մը խնդրած էր, անոնց մէջէն ընտրելու համար այն որ օր մը պիտի դրուէր իր գերեզմանին վրայ ։ Պ. Պէվէր փութաց համակերպիլ այս բաղձանքին ։ Բայց կ'երեւի որ նախկին նախարարապետը միտքը փոխեր է ։ Հաւաքածոյն ետ ղրկեց սա երկտողով. «Տապանագրերու հաւաքածոյն կարդացի ախորժով եւ դեռ անոնցմէ ոչ մէկուն պէտք ունենալու գոհունակութեամբ ։»

—Վերին Ալզասի հիւսուածքի ճարտարութիւնը շատ դէշ տագնապ մը կ'անցունէ. ամենուրեք բանուորները կ'արձակուին եւ անոնց մէջ թշուառութիւնը կ'աւելնայ ։ Մթերանոցները լեփ լեցուն են եւ չկարծուիր որ մինչեւ յառաջիկայ ամառ հրապարակին վիճակը փոխուի ։ Շատ կը վախցուի որ շատ մանարաններ չստիպուին քիչ ատենէն բոլորովին դադրեցնել իրենց մեքենաները ։

ՌՈՒՍԻԱ

Ռուս լրագիրները կը հրատարակեն մեծանուն մատենագիր Լէօն Թոլսթոյի մէկ նամակն որ կ'ըսէ թէ Ռուս ազգին համար անհրաժեշտ հարկ է ճշգրիտ կերպով գիտնալ թէ սակաւին Ռուսիոյ ունեցած ցորենին քանակութիւնը պիտի բաւէ՞ ժողովրդին սնունդն ապահովելու մինչեւ յառաջիկայ հունձքը ։ «Շատ մը նիւթական նշաններու նայելով, շատ տարակուսական կը թուի այս բանս, կը յարէ նամակին հեղինակը, եւ եթէ այս երկիւղն հիմնաւոր է, հարկ է, դեռ ժամանակը չ'անցած, ճշմարիտ սովի մը եւ անոր ահռելի հետեւանքներուն առաջքն առնելու կարող միջոցներ անօրինել ։» Նովօյէ կը հաստատէ այս դիտողութեանց ճշդութիւնը, բայց ապացոյց ի ձեռին ցոյց կուտայ թէ դժբաղդաբար անհնար է ճշգրիտ եւ պաշտօնական տեղեկութիւններ հաւաքել, որովհետեւ արմտիքի տէրերն եւ վաճառականներն, որք շահագիտութիւն կ'ընեն, մեծ շահ ունին սխալ տեղեկութիւններ տալու կառավարութեան եւ հասարակութեան՝ իրենց արմտիքի պահեստին ճշմարիտ քանակութեանը վրայ ։

Թոլսթոյ կոմսն որ բազմաթիւ գործերու մէջ ողորմութեան վերակազմութեան գաղափարին վրայ խօսած է, իր կողմէ դիւցազնական միջոց մը ձեռք առած է Ռուսիոյ սովին դէմ մաքառելու համար ։ Ճամբայ ելած է դէպի Կեդրոնական Ասիա իր բոլոր ընտանիքով, որ կը բաղկանայ երկու աղջիկէ եւ երեք մանչէ, իր գրութիւնն ի գործ դնելու համար ։ Թոլսթոյ ընտանիքը մասնաւորապէս կ'ըզբաղի ժողովրդական խոհանոցներ հաստատելու ։ Թաթիանա կոմսուհին Ռիազանի նահանգը կը պտըտի. Սերկէյ կոմսը՝ Թուլայի նահանգը. Լեւ Լեւովիչ կոմսը Սամարա է ։ Իսկ Լէօն Թոլսթոյ կոմսուհին կը մնայ ի Մոսկուա ուր կը ջանայ մեղմել մանուկներու թշուառութիւնը ։

— Ի Վինտաւ, գերման սահմանագլխին մերձաւորագոյն պալթիկեան նաւահանգիստը, այս օրերս ծանր շփոթութիւններ պատահեր են ։ Վինտաւի գերման հիւպատոսը գետնախնձոր կը ղրկէր ի Տանձիկ. խուժանը ընդդիմացաւ ։ Ծեծ ու կռիւ ։ Ոստիկանութիւնը վերահաստատեց բարեկարգութիւնը ։

ԳԱՆԱՏԱ

Գանատայի Գերման հիւպատոսները ծանուցեր են Գերմանիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան թէ Գանատայի կառավարութիւնը մտադիր է, 1891ին, դրամապէս նպաստել մէկ միլիոն հոգիի գաղթականութեան, մասնաւորապէս Նորվեկիոյ, Հոլանտայի, Տանըմարքայի եւ Գերմանիոյ մէջէն ։ Ասոր հակառակ, Գանատայի կառավարութիւնը չ'ուզեր Իրլանտացիներ եւ բացարձակապէս կը մերժէ ռուս Հրեաները ։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Կ'ըսուի թէ Քարոլ Թագաւորը կը պահանջէ որ նոր նախարարութեան կազմութեան առթիւ Երեսփոխանաց ժողովին ղրկուելիք պատգամը բովանդակէ երրեակ նիզակակցութեան նպաստաւոր հատուած մը, որ թոյլ տայ ընդունիլ թէ կարելի է որ Ռումանիա յարի այդ կարգադրութեան ։ Նախարարներէն ոմանք չեն ընդունիր այդ հատուածը պաշտօնագրին մէջ ։ Ասկից յառաջ եկած են դժուարութիւններ որք կրնան նախարարական նոր տագնապ մը յառաջ բերել ։

ՕՏԱՐ ԳՈՐԾԱՒՈՐՆԵՐՆ Ի ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աթէնքէն կը գրեն թէ 80 աւստրիացի հպատակներ ամբողջ ամիսներէ ի վեր անօթի կը գտնուին Թրիփոլի-Քալամաթայի երկաթուղւոյ գծին վրայ, որուն շինող ընկերութեան լուծումը կը կատարուի ի Պրիւսէլ ։ 700էն աւելի իտալացի գործաւորներ, 220 թուրք գործաւորներ, վերջապէս 50 ռուսեր եւ մէկ քանի գերման, ֆրանսացի եւ պելժ գործաւորներ նոյն վիճակին մէջ կը գտնուին ։ Այդ գործաւորները իբր մէկ ու կէս միլիոն ֆրանք առնելիք ունին. աւստրիացի գործաւորները միայն 80,000 ֆրանք կը պահանջեն ։ Այդ գործին կարգադրութիւնը ձեռք բերելու համար դեսպաններուն միջոցաւ եղած բոլոր ջանքերը ապարդիւն մնացած են ցարդ ։ Յոյն կառավարութիւնը կը մերժէ ո եւ է հատուցում, իսկ անանկացած պելժ ընկերութենէն կարելի չէ բան մը սպասել ։ Պելժ պատուիրակն յԱթէնք առաջարկած է միջազգային իրաւարարութիւն մը, բայց յոյն կառավարութիւնը չ'ուզեր ընդունիլ այս կարգադրութիւնը։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՈՀՈՒՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Երէկի Թուրքիէ յիշատակելով Տ. Խորէն Ս. Պատրիարքի վերջի կոնդակը, կ'ըսէ թէ Վեհ. Սուլթանին բարձր գոհունակութեան արժանացած են այն հաւատարմական խըրատներն ու յորդորները զորս Նորին Սրբազնութիւն այդ կոնդակով տուած է իր ժողովրդեան ։

Վեհափառ Սուլթանն իր գոհունակութիւնն յայտնած եւ մեծարանքներն ընծայել տուած է Հայոց Պատրիարքին ։

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՀՈԳԱԲԱՐՁՈՒԹԻՒՆԸ

Կ'ըսուի թէ Ս. Պատրիարք Հայրը համոզած է Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան երեք անդամներն ետ առնել իրենց հրաժարականը, զոր մատուցեր էին Քաղ. Ժողովի չորեքշաբթի աւուր նիստին ։

Պ. ՇԱՀԼԱՄԵԱՆ

Պոլսոյ հայ հասարակութիւնն ուրախութեամբ պիտի տեղեկանայ թէ Պ. Շահլամեան Մալթայ կղզիի Արքայական թատրոնին մէջ, առաջին անգամ ըլլալով, երգած է հոկտ. 30ին Թրավիաթա օբերան ։ Մեծ աջողութիւն ունեցած է ։ Հասարակութիւնը վարձատրած է հայ երգիչըն ոգեւորուած ծափահարութիւններով եւ տասն անգամ վրա ի բեմ հրաւիրած է ։

Այս լուր հեռագրով Մալթայէն հաղորդած են Մշակի ։

ԱՄԱՍԻՈՅ ԱԼԽԱԹ ՀԱՃԻ ԳԻՒՂԸ

Ամասիոյ Ալխաթ Հաճի գիւղի եկեղեցին շէնքը քայքայման վիճակի հասած ըլլալով թէ՛ զայն նորոգելու եւ թէ դըպրոց մը շինելու համար տնօրինութիւն խնդրուած էր ։ Ս. Պատրիարքը խնդիրն հաղորդեց վիճակին պատրիարքական փոխանորդին եւ հարկ եղած հրահանգը տրուած այս մասին ։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՔ

Գարակէօմրիւկի, Թօփգաբուի եւ Էյուպի միացեալ թաղերուն մէջ կատարուած երեսփոխանական ընտրութեան գործողութեանց վրայ խնդիր ծագած էր նախորդ Քաղ. Ժողովին օրովը. ժողովն ալ քննութիւն կատարելով հարկ եղած հրահանգները տուած էր. սակայն անկէ ի վեր ընտրութեան տեղեկագիրը Պատրիարքարան ղրկուած չըլլալով եւ նոր գանգատներ ալ լսուած ըլլալով, Պատրիարքարանէն բացատրութիւն պահանջուեցաւ ընտրողական ժողովի նախագահէն եւ միանգամայն յանձնարարուեցաւ կատարել հարկ եղած գործողութիւնները եւ փութացնել ընտրութեան տեղեկագիրը ։

ԱՐԱՐԱՏ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

[illegible]. Արմաւիրէն կը հաղորդեն Մշակի թէ նոյեմբեր 28ին, կէս գիշերի մօտ աւազակները յարձակեր են Թղթատարական կառքին վրայ, սպաններ

ԹԵՐԹՕՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի (46)

ԺԻՒԼ ՍԱՆՏՕ

ՄԱՐԻԱՆՆԱ

—Կ'երեւի թէ հիւանդութիւններդ բաւական մեծ բան է, քանի որ այսչափ երկար տեւեց։ Անցեալ կիրակի պզտիկ Պօտռանը կ'ըսէր թէ իրեն պէս դուք ալ հիւանդ էիք ։ Բայց կ'երեւի թէ երեւցածէն աւելի հիւանդ էք, Երէք տարիէ ի վեր շատ կը նիհարնաք, Այնպէս չէ՞, պարոն, կրկնեց Հանրիին դառնալով, որ ներկայ էր այս տեսակցութեան ։

Հանրի գլխարկը առաւ եւ դուրս ելաւ ։

—Ձեր բժի՞շկն է աս, հարցուց Լէօնառ ։

Մարիաննա փափաք զգաց զայն դռնէն դուրս ընելու ։ Որովհետեւ կ'ուզէր անպատճառ լուր առնել Պ. տը Պէյնավի վըրայ, տան վրայ տեղեկութիւն հարցուց ։

—Ա՛, տիրուհիս, պատասխանեց Լէօնառ գլխարկը ձեռքերուն մէջ դարձնելով, ձեր մեկնելէն ի վեր ամէն բան շատ փոխուած է ։ Անցեալ գիշեր մայր Լուիզն ալ կ'ըսէր թէ դուք Պլանֆօռի ուրախութիւնն էիք ։

—Քոյրս հոն է, ընդմիջեց Մարիաննա, որ ինքզինքն անարժան կը նկատէր այդպիսի ցաւ մը պատճառելու իր մեկնումով ։

—Խարտիշագեղ Տընիզն ալ այդպէս ըսաւ ։ Բայց մայր Պօլին հասկցուց թէ ան ուրիշ բան էր ։ Սակայն իրաւ է, տիրուհիս, թէ դուք ամենուն համար հրապոյր ունէիք ։ Ուղեւորները կ'ըսէին թէ ձեր ձիով անցնիլն երբ տեսնէին եւ երբ անցած ատեննիդ բարեւէիք զանոնք, մինչեւ իրիկուն ուրախ զուարթ կ'ըլլային եւ գիշերը աւելի լաւ կը վարուէին իրենց կիներուն հետ ։ Երբ Պ. տը Պէյնավի թեւը մտած, դաշտը կը մտնէիք, ամէն դէմք ուրախութեամբ կը ճառագայթէր ։ Ես իսկ գիտեմ որ երբ իմ ածուներուս մէջէն անցնէիք, մեխակներս աւելի թարմ կ'ըլլային եւ Լէօնառի սիրտն աւելի գոհ

—Ըսել է զիս չմոռցա՞ք, ըսաւ Մարիաննա, որ իր արտեւանունքին տակ խոշոր արցունքներ կը զգար ։

—Մոռնա՛լ, մեր տիրուհի՛ն, գոչեց պարտիզպանն անոր ձեռքը կոշտաբար սեղմելով ։ Ձե՛զ մոռնալ ։ Մայր Պամպօշար, որ երեք ամուսին թաղած է առանց կաթիլ մը արցունք թափելու, կ'ըսէր թէ աւելի սիրով պիտի յանձն առնէր ոտքով Բարիզ երթալ քան զձեզ անգամ մըն ալ չտեսած մեռնիլ։ Բայց, տիկին, եթէ գիւղին մէջ կը ցաւին ձեր բացակայութեան համար, ալ մտածեցէք ինչ է ձեր տան մէջ։ Պ. տը Պէյնավ շատ տխուր է, Պ. Վալթօն ա՛լ որսի չ'երթար ։ Ձեր քոյրն ալ երեսը կախած է, բնաւ չ'խնդար ։ Կ'ըսեն թէ ամէն կիրակի պատարագի ատեն կուլայ ։ Վերջապէս ամէն բան տխուր կ'երեւի գիւղին մէջ ։

—Խեղճ Լէօնառս, կը յիշե՞ս այն օրերը զորս անցուցինք ի Վիէյվիլ ։

—Կը յիշեմ ալ խօ՞սք է ։ Ձեզի համար բոյն մը տեղէն հանելով սրունքս կոտրեցի ։ Ձենէ ա՞յնչափ բարիքներ տեսած եմ ես ։ Ապերախտ պիտի ըլլայի եթէ չյիշէի ։

—Խե՛ղճ Լէօնառ, կը կրկնէր Տիկին տը Պէյնավ խանդաղատանքով։ Ըսէ տեսնեմ, Լէօնառ, մտերս միտք չ'ունի՞ս կարգուելու ։

Լէօնառ աքաղաղի մը կատարին պէս կարմրեցաւ ։

—Միտքէս կ'անցընեմ երբեմն երբեմն կը խորհիմ թէ խարտիշագեղ Տընիզը աղէկ ամուսին մը կրնայ ըլլալ ։ Բայց Պ. տը Պէյնավին խորհուրդ հարցուցի, եւ ըսաւ թէ ապուշութիւն պէտք չէ ընել եւ թէ աւելի աղէկ է ամուրի մնալ ։

—Վա՛յ, այդպէ՞ս ըսաւ, հարցուց Մարիաննա մտազբաղ ։

— Այո, պատասխանեց Լէօնառ ։ Ինծի կը թուի սակայն թէ պարոնը պէտք չէր որ ինծի այդպիսի խրատներ տար ։

Մարիաննա լուռ մնաց ։

— Պէտք է որ Պլանֆօռ դառնաք, գոչեց Լէօնառ զաւազանը ուժով մը գետինը զարնելով ։ Բարիզի բժիշկները խաբեբայ մարդիկ են, եւ երբեք չեմ հաւատար թէ այստեղի մառախուղը մեր դաշտերուն օդէն աւելի աղէկ է ։ Եկէք, սիրելի տիրուհիս, գիւղը շատ տխրած են ձեր բացակայութեան համար ։ Ձեր ներկայութիւնը զուարթութիւն պիտի տայ մեր մարդոց ։ Ի՞նչպէս կրնաք ձեր սիրելիներէն հեռու ապրիլ ։ Ասիկա է ձեր հիւանդութեան բուն պատճառը ։ Պլանֆօռ եկէք, եւ պիտի բժշկուիք ։ Մայր Ժիլէն ալ այնպէս ըսաւ անցեալ օր ։ Գիտէ՛ք, տիրուհիս, մայր Ժիլէն ամուսինը մեռաւ ։ Գինովին մէկը պակսեցաւ ։ Է՛հ, այո՛, այո՛, կ'ըսէր այդ կինը, թող դայ Մարիաննա, թող դայ հոս, եւ մենք զայն կը բժշկենք ։

Մարիաննա գլուխը երերցուց եւ չը պատասխանեց ։

— Երթաս բարով, Լէօնառ, երթաս բարով, ըսաւ ։

— Ձեր կողմէ ի՞նչ ըսեմ հոն, հարցուց Լէօնառ ոտքի ելլելով ։

— Ըսէ որ Պլանֆօռի խօսքն ըրիր ինծի, եւ լալու չափ յուզուեցայ ։

— Այո, սիրելի տիրուհիս ։

— Հիմայ, համբուրէ զիս, ըսաւ Մարիաննա երեսն անոր երկնցնելով ։

Թեւովը բերանը լաւ մը սրբելէ յետոյ Լէօնառ անոր այտին վրայ ուժով եւ հընչուն համբոյր մը դրաւ ։ Դուրս ելլելու ատեն, յանկարծ ետ դարձաւ ։

— Ո՜հ, ըսաւ յանկարծ իր լայն գըրպաններէն շատ մը առարկաներ հանելով եւ սեղանի մը վրայ դնելով. ամենէն աւելի պէտք եղած բանը պիտի մոռնայի ։ Ահա երկու շիշ կաթ, ձեր սանը ղրկեց ասոնք. Մարինէթ սեւ ցորենէ պաքսիմատ մը ղրկեց ձեզի, ահա թուղթ մըն ալ զոր ձեր քոյրը տուաւ ։

Նոյեմիէն նամակ մը էր ։ Մարիաննա ձեռքը առաւ զայն եւ առանց շնորհակալ ըլլալու ճամբու դրաւ Լէօնառը ։

(Շարունակելի)

են պաշտօնեաներէն մին, վերատեսուչ են միւսը, ինչպէս նաև սայլապանն, ու կառավարիչն 31,000 րուբլին ձեռքերնին անցընելով փախեր են։

—Դպրոցներ.— Իգտիրէն կը հաղորդեն Մշակի թէ այս տարի նոր աշակերտներու այնպիսի մի հոսանք սկսեր է որուն նմանը երբեք չէ տեսնուած. ո՛չ միայն Իգտիրէն այլ և շրջակայ գիւղերէն աշակերտ կը բերեն դպրոցները, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ գիւղացիին համար ուսման պէտքն անհրաժեշտ դարձած է։

—Սանիտարական ուսումնարան.— Նովօյէ Օբօզրէնիէ կը հաղորդէ թէ Թիֆլիսի քաղաքային ժողովի մի քանի անդամներ ծրագիր մը ներկայացուցեր են սանիտարական ուսումնարան մը բանալու համար։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգային Պատրիարքարանի

Յայտնի է թէ մեր ազգային կրօնական և բարեգործական հաստատութիւնք որպիսիք են եկեղեցիք, վանօրայք, վարժարանք, հիւանդանոցք, որբանոցք և որ ի կարգին, մեր բարեպաշտ նախնեաց առատաձեռն նուիրատուութեան արդեամբք հիմնուած և կանգուն մնացած են՝ շնորհիւ պաշտպանութեան Օսմանեան Օգոստափառ վեհապետաց։

Այդ կարգի բարեգործական նուիրատուութիւնք՝ որոց պէտքն զգալի է հանապազօր, այժմ ևս տեղի կ'ունենան թէև, սակայն ո՛չ այնքան առատութեամբ որքան էր ի հնումն. այդ նուազման պատճառն վերագրելի է զանազան նկատողութեանց, որով բարեպաշտ անձինք կը վարանին իրագործելու իրենց բարեգործական նպատակն և կամ կը սպասեն պատեհ առիթներու։

Բարեպաշտ ազգայնոց մէջ կան այնպիսիք, որ կը խորհին թէ իրենց ունեցած հարստութենէն բաժին մը եթէ հանեն Ազգային հաստատութեանց, կրնան օր մը կարօտ ըլլալ այն կալուածին կամ դրամին, զոր նուիրած են, և կան այնպիսիք, որ կը կարծեն թէ չեն կրնար կատարեալ ապահովութիւններ ձեռք բերել՝ ապագային մէջ իրենց կտակին ճշդիւ գործադրութեան և յարատև չարունակութեան մասին։

Իրաց այս վիճակին դարման տանելու և բարեգործական նուիրատուութիւններն Ազգին մէջ բազմացնելու նպատակաւ Ազգ. Կեդր. վարչութեան Կտակաց Հոգաբարձութիւնն ուսումնասիրած ըլլալով այն զանազան ձևերն և միջոցներն որովք օրինաւորապէս կրնան կատարուիլ այդ կարգի նուիրատուութիւնք, տեսած է թէ կտակի (վասիյէթ) և նուէրի (հիպէ) ձևերէն զատ, որք կը գործադրուին արդէն և ծանօթ են մեր ժողովրդեան, կայ նաև վագֆի իճարէթէյնլի նուէր ընելու եղանակն որ երբեմն մեր ազգին մէջ ևս ի գործ դրուած է օգտակար կերպով և որ սակայն այժմ գրեթէ մոռացութեան մատնուած է։

Վագֆի գրութեամբ նուէր ընելու միջոցն, ի մէջ այլոց, սա առաւելութիւնն ևս ունի որ ոչ միայն կատարելապէս և անվիճելի օրինաւորութեամբ կ'ապահովէ նուիրատուին պայմանաց անթերի և յարատև գործադրութիւնն, այլ և իրաւունք ալ կուտայ իրեն՝ ի կենդանութեան իւր տրամադրութեան ներքև ունենալ և վայելել նոյն իսկ նուիրեալ կալուածն կամ դրամն, և յետ մահուան միայն թողուլ այն հաստատութեան որու ի նպաստ վագֆ ըրած է։

Եթէ նուիրատուութեան այդպիսի նպաստաւոր միջոցի մը գոյութեան և գործադրութեան եղանակի մասին տեղեկութիւններ տրուին մեր ժողովրդեան՝ պարզուելով գործին օրինական հանգամանքներն, անշուշտ շատեր պիտի փութան օգուտ քաղել անկէ։

Ուստի Կտակաց Հոգաբարձութիւնն՝ որ Ազգ. Կեդր. վարչութենէն արտօնեալ է վագֆի գրութեամբ նուիրատուութիւններ ընելու եղանակն ևս ծանօթացընել Ազգին, պատրաստ է իրեն դիմող բարեպաշտ անձանց մանրամասնօրէն բացատրել նուիրատուութեան այդ ձևն, գործադրութեան միջոցներն ու պայմաններն, ընծայած առաւելութիւններն և ապահովութիւններն, որով կատարելապէս պիտի համոզուին թէ ո՛ր աստիճան նպաստաւոր է այդ միջոցի կիրառութիւնն նուիրատուութեան պարագայից մէջ։

Հետևապէս Ազգ. Պատրիարքարանս հրաւէր կը կարդայ մեր բարեպաշտ ժողովրդեան հետևիլ մեր նախնեաց օրինակին և բարեգործական նուիրատուութեամբ՝ մանաւանդ վագֆներ հաստատելով նպաստել ազգային կրօնական և բարեգործական հաստատութեանց պայծառութեան և զարգացման, որով և մշտընջենաւորել իրենց անունն և յիշատակն ազգին մէջ։

Կտակաց Հոգաբարձութիւնն ձեռք առած է արդէն պէտք եղած միջոցներն՝ իրեն դիմող անձանց նպատակին համեմատ օրինական եղանակն ճշդելու և հարկ եղած ձևակերպութեանց փութով կատարման մասին ամէն դիւրութիւն և աջակցութիւն ընծայելու համար։

Այն ազգայինք, որ հարկ կը դատեն այս մասին լիակատար տեղեկութիւններ առնուլ, կրնան ամէն չորեքշաբթի և ուրբաթ օրեր անձամբ կամ գրով դիմել Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ խորհրդարանն, ուր հաստատուած է Հոգաբարձութեան դրասենեակն։

14 Նոյեմբեր 1891
Ի Պատրիարքարանի Հայոց
Ի Կ. Պոլիս
Կնիք Պատրիարքարանի

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Գուզկունճուգէն կը գրեն մեզ.

Այսօր (չորեքշաբթի) ժամը ճիշդ 9 ին Յունաց Ս. Պատրիարքն յատուկ շոգեմակոյկով Գուզկունճուգի նաւամատոյցն ելաւ։ Հայոց և Յունաց եկեղեցիներուն զանգակներն սկսան հնչել. փողոցները հոծ բազմութեամբ լցուած էին։ Յունաց երկսեռ մանուկները դափնիներ ի ձեռին առաջնորդեցին զայն մինչև Խախամապետին ծովեզերեայ բնակարանը։ Ներկայ էին նաև գիւղիս Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ աւագ քահանայ Տ. Կարապետ Հ. Սեթեան և Տ. Մխիթար քահանայն և Թաղական Խորհրդին անդամները։ Ս. Պատրիարքը կէս ժամու չափ տեսակցութենէ մը զկնի վերադարձաւ անտի նոյն հանդէսով։

Ս. Պատրիարքը փափաք յայտնեց Հայոց եկեղեցին այցելել, ուր մտնելով Տ. Կարապետ քահանային, Տ. Մխիթար քահանային և Թաղ. Խորհրդին առաջնորդութեամբ ու երկսեռ վարժարանին երաժիշտ մանուկներուն երգեցողութեամբ, Աւագ խորանն ելլելով Ս. Աւետարանն համբուրեց և դառնալով պէտք եղած օրհնութիւնը տուաւ ժողովրդին։ Ի դիմաց ժողովրդին պատասխանեց Տ. Սեթեան քահանայն։ Ս. Պատրիարքն անկից գնաց դէպի Յունաց երկու եկեղեցիներն, և անդ ևս աղօթելէ յետոյ մեկնեցաւ իր շոգեմակոյկով, Սէրվէրեանց տան նաւամատոյցէն։

ՄԻՔԱՅԷԼ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Եւրոպայէն երէկ հասած հեռագիրք ցոյց կուտան թէ նախորդ օրը Լոնտոնի և Պերլինի հրապարակները լաւ բռնուած էին։ Մանաւանդ Լոնտոնի հրապարակին վրայ օսմանեան թուղթերը, թիւրք-եգիպտական և զուտ եգիպտական թուղթերը բարձրացած էին։

Ի Բարիզ Սպանիական 4%ը շատ վրայ դրած է. հաւանական է որ Ելմտից նախկին նախարար Պ. Քամաչոյի Սպանիոյ Պանքային կառավարիչ անուանուիլը առաջ բերած ըլլայ այս բարձրացումը։ Այս բարձրացում նշանաւոր կերպով ոգևորութիւն տուած է հրապարակին, և թղթոց լաւանալը կը շարունակուէր յետոյ պզտիկ Պորսային մէջ։

Երէկ տեղեկացաւ թէ գործերը աւելի նպաստաւոր երևոյթ առած են. այդ ձգտումը կը շարունակէ գոհացուցիչ կերպով։

Ռուսիոյ Ելևմտից նախարարութեան գործակալն ի Բարիզ շահեկան տեղեկութիւններ հաղորդած է մինչև նոյմ. 4/16 Ռուսիոյ Ելևմտից նախարարութեան և ռուսական պանքային ունեցած տրամադրելի ոսկեդրամի մասին։

Ելմտական Գանձն ունի օտար երկիրներու մէջ 253,000,000 ֆրանք և ի Բեդրպուրկ 193,000,000 ֆրանք. ամբողջ 446,000,000 ֆրանք։

Պետական պանքան ունի օտար երկիրներու մէջ 201,000,000 ֆրանք և ի Բեդրպուրկ 478,000,000 ֆրանք, ամբողջը 679,000,000 ֆրանք։

Այսպէս ուրեմն Ռուսիա տրամադրելի ունի 1,125,000,000 ֆրանք ոսկի։

Այս գումարէն 300,000,000 ֆրանք կը պահուի երաշխաւորելու համար 75,000,000 րուբլի թղթադրամն որ 1891 օգոստոսի և սեպտեմբերի մէջ հրապարակ հանուեցաւ։

Ասկէ զատ կայ նաև 1,084,000,000 ֆրանքի ոսկի որ նախկին թուղթ րուբլիներու երաշխաւորութիւնն է։ Հետևաբար ամբողջ ոսկին է 2,209 միլիոն ֆրանք։

Բաց ասոնցմէ Ելմտից նախարարը նոյեմ. 4/16ին իր տրամադրութեան ներքև ունէր 68 միլիոն րուբլի վարկի թուղթ որք Պանքային սնտուկին մէջ կը գտնուէին, և 10 միլիոն րուբլի ալ հարկահաւաքներու քով։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

(14 Նոյմ.)

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

Երեք ամիս Լօնտրայի վրայ	109 32 1/2
» » Բարիզի վրայ	22 92 1/2

ՔՕՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ առտու բացուեցաւ	18 33
Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	18 34 1/2

ԹԱՀՎԻԼԱԹԸ ՕՍՄԱՆԻԷ

Երէկ իրիկուն	68 12

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

փոխառութիւն Սէրի A.	41 1/2
» » B.	22 1/4
» » C.	18 3/4

ԲԱԺՆԷՏՈՄՍՔ

Րումէլի երկաթուղի	ֆր.	58 5/8
Թրամուէյ	ոսկի	5 72 1/2
Ռէժի	»	14 31

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմ. Ոսկի	100	20 Ֆրանց	87 27
Մէճիտ	107 08	Անգղ. Ոսկի	110 15
Պէշլիք	101 20	Մարք Գեր. Ոս.	106 30
Մէթալիք	98 —	Իմբէրիալ	90 —
Թասֆիյէ	21 20	Քրիմից	51 12
Տկո. Ղլ. Սկր.նի	7	Րուպլի Թուղթ	9 43

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Օսմ. պատուիրակութիւնն, որ Վեհ. Սուլթանին կողմէ Ռուսիոյ Ջարն և Ջարուհին ողջունելու համար Լիվատիա գացած էր, երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս վերադարձաւ Իզզէտտին շոգենաւով։ Ռուսիոյ կայսրը խնդրեր է Ֆուատ փաշայէն Վեհ. Սուլթանին յայտնել իր անկեղծ շնորհակալիքն Անոր սիրալիր ուշադրութեան և ղրկած գեղեցիկ նուէրներուն համար։ Այդ նուէրներուն մէջ կը յիշուին ձիու սքանչելի համէտ մը թանկագին քարերով զարդարուած և ձիու ամբողջ կազմածք մը՝ նմանապէս գոհարներով զարդարուն։ Կայսրը զանազան աստիճանի պատուանշաններ նուիրեր է պատուիրակութեան անդամներուն։

—Մաքսային կարգադրութիւն. Պաշտօնական Օրագիրն սկսած է հրատարակել Թուրքիոյ մաքսային գործողութեանց վերաբերեալ կարգադրութիւն մը։ Այս կարգադրութեան համաձայն, մաքսային շրջան կը բովանդակէ ծովեզերքներն և սահմանագլուխներուն վրայ գտնուող գիւղերը։ Թուրքիա մտնելու ապրանքներուն փոխադրութեան և մթերման գործողութիւնները պիտի կատարուին ծովեզերքէն մինչև հինգ քիլոմետր հեռու շրջանակի մը մէջ՝ մաքսային պաշտօնեաներու հսկողութեան ներքև։ Ցամաքային սահմանագլուխներու հսկողութեան շրջանակը պիտի որոշուի տեղական պահանջներուն համաձայն։ Շոգենաւերու և առագաստանաւերու հսկողութեան սահմանը կը տարածուի ծովեզերքէն մինչև 10 քիլոմետր հեռու։ Այս սահմաններէն դուրս, ապրանքներու փոխադրութիւնն ազատ է։ Սակայն եթէ գողութիւն կամ խարդախութիւն կայ, ապրանքները պիտի գրաւուին նոյն իսկ նշանակեալ սահմաններէն դուրս։ Ծխախոտի և աղի պէս ապրանքներ որք մենավաճառներ են, առանց վկայագրի ըմպելիքներ, ինչպէս և այն ապրանքներն որոց փոխադրութիւնն արգիլուած է, նմանապէս պիտի գրաւուին։ Ամայի տեղերէ անցնող և մաքսանենգութիւն ընելու կասկած տուող կարաւանները մաքսաւորներու հսկողութեան տակ պիտի դրուին։ Արևուն ելքէն առաջ և մուտքէն վերջը, ապրանքները չպիտի կրնան անցնիլ որոշեալ սահմաններն, և նաւահանգիստներու մէջ մտնելն այն ատեն միայն թոյլ պիտի տրուի երբ այդ նաւահանգիստները մաքսատուն մը ունին։ Նաւերուն բեռնաւորումը և պարպումը պիտի կատարուի ցերեկին, մաքսաւորներուն արտօնութեամբ և ներկայութեամբ։ Նոյն պայմաններուն մէջ և երբոր հարկեցուցիչ պարագայ մը կայ միայն, այդ գործողութիւնք ինչպէս և ապրանքներուն նաւէ նաւ փոխանցումը կրնան կատարուիլ նաև գիշերը, և առանց մաքսային պաշտօնեայի մը ներկայութեան, եթէ գրաւոր արտօնութիւն մը կայ մաքսային իշխանութիւններէն։ Բեռնաւորումը, պարպումը և նաւէ նաւ փոխանցումը պիտի կատարուին մաքսային վարչութեանց նշանակած տեղերուն մէջ։ Ապրանք բերող նաւերը չպիտի կրնան բան մը առնուլ, եթէ ամբողջովին կատարած չեն պահանջուած բոլոր մաքսային ձևակերպութիւնները՝ տարբեր բան է եթէ տեղական մաքսատունէն տրուած արտօնութիւն մը ունին։

—Իտալիոյ նոր դեսպան Պ. Բէժման Հռոմէն ճամբայ ելած է մայրաքաղաքս գալու համար։

—Ռուսիոյ դեսպան Պ. Նէլիտօվ արձակուրդ ստացած ըլլալով Բեդրպուրկ երթալու Կ. Պոլիս դառնալէ առաջ, Լիվատիայէն ճամբայ ելեր է ի ռուսական մայրաքաղաքը։

— Օսմ. Հանրային Պարտք.— Պ. Կերլինգի հրաժարականին վրայ, գերմանացի արժէտեարց յանձնախումբը աւստրիացի պատուիրակ Պ. Բրենիկ Ֆոն Հէրվալդի յանձներ է առժամապէս ներկայացնել զինքը Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչական խորհրդին մէջ։

— Թէմալէքլի Թունէլը.— Մանզումէ կ'իմանայ թէ կայսերական իրատէ մը վաւերացուցած է Թէմալէքլի մենաշնորհին համար Նախարարաց խորհրդին տեղեկագիրը, որ ետ դարձուած էր ինչ ինչ փոփոխութիւններ կրելու համար։

— Եաֆա-Երուսաղէմ երկաթուղւոյն կայարանին տեղւոյն ընտրութեան, հողին գնման, կայարանին շինութեան վերաբերեալ վերջին մանրամասնութիւններն, ինչպէս և առկախ մնացած միւս բոլոր կէտերը վերջնապէս կարգադրուեցան կայսերական կառավարութեան և արտօնատիրոջ ներկայացուցիչներուն միջև։

— Բերայի հողին գործին համար կազմուած սեղանաւորական խմբակին նախագահ Պ. Շդամկլէն, օսմանեան ընդհանուր հիւպատոս ի Շդուդկարդ, նախընթաց օր մայրաքաղաքս եկաւ այդ գործին կարգադրութեանը համար։

—Նախարարաց խորհուրդը նախընթաց օր զբաղեցաւ տեղեկագրովն այն յանձնախումբին որ դատական նախարար Րիզա փաշայի նախագահութեան ներքև քննած էր Կայսերական կառավարութեան և Րումէլիի երկաթուղւոյն ընկերութեան միջև առկախ մնացած հաշիւները։ Խորհրդակցութեան արդիւնքը Վեհ. Սուլթանին մատուցուեցաւ։ Նախարարաց խորհուրդը քննեց նմանապէս Պոսնայի երկաթուղին Պ. Նակէլմաքէրի յանձնելու խնդիրը։

—Տօմբոն իշխանն, ընկերակցութեամբ իր եղբօրորդւոյն՝ Ջիրա իշխանին, նախընթաց օր ներկայ գտնուեցան ի պատիւ իրենց Մեծ-Եպարքոսին Նիշանթաշիի ապարանքին մէջ տրուած ճաշին։ Իշխաններն այցելեցին ապա Բանկալթիի զինուորական վարժարանն և ներկայ գտնուեցան աշակերտներուն փորձերուն։ Երեկոյին մայրաքաղաքս մեկնեցան ի Պիրէոն Թուլճա շոգենաւով։

— Բանդըրմա և Քանդըրայի վիճակը քննելու համար կազմուած յանձնաժողովն իր պաշտօնն աւարտեց, և տեղեկագիրը, Նախարարաց խորհրդին մէջ քննուելէ յետոյ, մատուցուեցաւ Վեհ. Սուլթանին։

—Բրոֆ. Բոշէ, Բարիզի մեծանուն մանկաբարձն որ մէկ քանի օրէ ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուի, նախընթաց օր այցելեց Կիւլհանէի բժշկական վարժարանը, զոր մանրամասնաբար այցելեց։ Բրոֆ. Բոշէ այս իրիկուն ներկայ պիտի գտնուի Կայսերական Բժշկական Ընկերութեան նստին։ Մտադիր է յառաջիկայ երկուշաբթի մեկնիլ Բարիզ դառնալու համար։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

Նոյեմբեր 11 ին ոչ ոք քոլերայէն բռնուեր է Դամասկոս։ Նոյեմբեր 10 ին, ի Հօմէյսա ևս ոչ ոք բռնուեր է քոլերայէն։ Ի Լէնիա միայն 16 հոգի մեռեր են, 10 հոգի ի Րէյնա և 3 հոգի ի Զէյտէր։

Իտալական շոգենաւ մը որ Պէրութէն Պլադոմէնի մաքրանոցը գացած էր 39 ուղևորով, նոյեմբեր 11 ին աւարտեր է իր քարանթինան և անցագիրն ստացեր է։ Նոյն կայարանին մէջ այժմ կը գտնուին հինգ առագաստանաւ որոց ուղևորներուն առողջապահական վիճակը գոհացուցիչ է։

—Աճմէտ և Եուսուֆ անուն երկու աւազակներ որք ոստիկան-զինուոր մը սպաննելով փախած էին Թիւթօրիձայի բանտէն և Գաբօ Մանուսէի հրոսախմբին հետ կ'ապաստանէին Եանեայի շրջակայները, ոստիկան-զինուորներու հետ կռիւ մը ունենալով սպաննուեր են։

Ուրիշ չարագործ մը որ տասնեհինգ տարիէ ի վեր ի Տրամա աւազակութիւն ի գործ կը դնէր, սպաննուեր է անձնատուր ըլլալ զինքն հալածող ոստիկան-զինուորներուն։

ԴԷՍ ՈՒ ԴԷՆ

ՈՂՋ ԹԱՂՈՒԱԾ. Քսան երկու տարեկան կին մը, որ կը բնակէր Միրապէլի գիւղախմբին մէջ (Ֆրանսա), Տիկին Բոֆֆի, երկարատև անզգայութեան մը մէջ ինկած էր տղաբերքէ յետոյ։ Շատ արիւն կորսնցուցած էր. գոյնը բոլորովին ճերմակ էր, մարմինը պաղ էր և գլականաւոյն պրկութիւն մը ունէր՝ նուաղման վայրկեանին ունեցած ջղային վիճակին հետևանքով անշուշտ։ Երկու օր սպասեցին. կինը չէր արթննար. միշտ ճերմակ ու պաղ էր։ Մեռցին արձանագրել տուին մահը, և յուղարկաւորութեան պատրաստութիւններն սկսան տեսնել։ Մարմինը դագաղին մէջ դնող կնոջ այնպէս թուեցաւ թէ անկողինն ուր հանգչած էր մարմինը, քիչ մը տաք էր. բայց կարծեց որ կը սխալի և մէկու մը չհաղորդեց իր դիտողութիւնը։ Բայց, ամբողջ արարողութեան ժամանակ, այդ կինը չէր կրնար մոռնալ անկողնին տաքութիւնը զիակին ներքև. մտքին մէջ տարակոյսներ ծագեցան տիկին Բոֆֆիի մահուան իրականութեանը վրայ։ Վերջապէս ծնողքին յայտնեց իր տարակոյսները, երբոր արդէն փոսը լեցուած էր և ամէն բան աւարտած։

Կ'երևակայէք այն ատեն ներկայներուն սրտայուզութիւնը։ Դիեթաղները սկսան անմիջապէս պարպել հողը և դուրս հանել դագաղը. գործողութիւնը երկար տևեց։ Բժիշկ մը, որուն ետևէն փութանակի մարդ ղրկած էին, վազեց հասաւ ճիշդ այն վայրկեանին ուր ամուսինը, ճխելայեղ, դագաղին կափարիչը բանալ կուտար և հեծկլտալով կը նետուէր իր կնոջ մարմնին վրայ։ Խեղճ կինը ո՞ղջ թաղուած էր։

Դագաղին մէջ արթնցեր էր. պատանքը պատռեր էր. իր ձեռքերուն և մատներուն ճմլուածքները, արիւնոտ եղունգները ցոյց կուտային թէ հէգ կինը կատաղաբար կռուած էր իր մահահամբոյր բանտին պատերուն դէմ։ Բայց շնչհեղձութիւնը եկած էր, և, այս անգամ, տիկին Բոֆֆի վերջնապէս մեռած էր։ Բժշկին բոլոր ջանքերը զինքն սթափեցնելու համար անօգուտ եղան։

Ամուսինը, որ այնպէս երկու անգամ կը կորսնցնէր իր կինը, ամէնուն սիրտը կը յուզէր իր վշտով։

Այս ողբերգական դէպքը շատ յուզիչ տպաւորութիւն յառաջ բերած է ամբողջ գաւառին մէջ։

ՄԻԼԻԱՌԻՆ ՀԱՇԻՒԸ. Միլիոնատէրներու և միլիառատէրներու այս ժամանակին մէջ միլիառին վրայ թեթևօրէն կը խօսին իբրև հասարակ բանի վրայ։ Բայց գիտէ՞ք թէ որչափ կը կշռէ միլիառ մը։ Մէկ միլիառն, արծաթ դրամով, կը կշռէ հինգ միլիոն քիլոկրամ. ոսկի դրամով 322,580 քիլոկրամ, ֆրանսական պանքային հազար ֆրանքնոց տոմսերով՝ 1780 քիլոկրամ, և հարիւր ֆրանքնոց տոմսերով՝ 11,500 քիլոկրամ։ Միլիառ մը փոխադրելու համար, — ենթադրելով որ մարդ մը կարենայ հարիւր քիլոկրամ բեռ վերցնել — հազար ֆրանքնոց տոմսերով տասն և ութ հոգի պէտք է, հարիւր ֆրանքնոց տոմսերով՝ 3225 հոգի, և արծաթ դրամով յիսուն հազար հոգի։ Վերջապէս, հազար ֆրանքնոց տոմսերով միլիառ մը հինգ հարիւր թերթ պարունակող երկու հազար գիրքով գրադարան մը կրնայ ձևացնել։ Ո՛հ, ի՜նչ գրադարան։

LE PETIT PARISIEN
ԳՐԱԿԱՆ-ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

սիրուն շաբաթաթերթին բաժանորդ գրուիլ փափաքողք կրնան դիմել Պահճէ Գաբու Ջրավաճառ Ցակոբ աղայի խանութը։ Բարիզի մէջ տարեկանն է 5 ֆրանք, հոս 20 ղրուշ, վեցամսեայն 10 ղրուշ, եռամսեայն 5 ղրշ. հատը 20 փարայ, լրագրավաճառներու գոհացուցիչ զեղչ։ 7—10

GRAND CIRQUE P. TOURNIAIRE
ՄԵԾ ԿՐԿԷՍ
Պ. Թ. ԹՈՒՌՆԻԷՐԻ
Բերա, Մեծ փողոց, Սիդէ տ'Ալէբ
Ամէն գիշեր ժամը 3 ին
և
Կիրակի օրեր ժամը 7 ին

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Թ. ՍԱՆՃԱԳՃԵԱՆ
Մեծ Փողոց Բերայ, Հալէպ Զարէր

ՍԱՄՓՍՈՆ
ԱՃՈՒՄ ԵՒ ԵՐԿԱՐՈՒՄ ՄԱԶԵՐՈՒ

Կ. Պոլիս 15 Մուհարրէմ, եւ 8 Օգոստ. 1307

Տեարք Սարաֆեան եղբարք,

Դեղագործք ի Պոլիս,

1305 Թուականին էր որ Ձեր հետ մէկ տեսութեան մէջ նախապէս անդէակ լինելով արհեստի մէջ Ձեր ունեցած ճարտարութեան եւ լուրջ արուեստասիրութեան յիշեցուցի մազերը երկարող աճեցնող, եւ հիւանդ արմատները կենդանացնող պատրաստութիւն մը իմ աղջկանցս համար։

Այն պատրաստութիւնն՝ մասնաւորի իբր փորձ խոստացաք պայմանաւ մը որ երբեք չի պիտի պարունակէր իւր բաղադրութեան մէջ հակառողջական նիւթեր և բուն Ձեր խոստման խրկեցիք ինձ երեք շիշ այդ դեղէն։

Արդ՝ ինչպէս յայտնած եմ հրապարակաւ շնորհակալութիւնս 14 մուհարէմ և 7 օգոստոս թուակիր «Սաադէթ» լրագրոյ միջոցաւ, նմանապէս այս մասնաւոր գրութեամբս կը փափաքիմ յայտնել խնդակցութիւնս, որ Ձեր պատրաստութիւն յաջողապէս պսակուեցաւ, աճեցնելով երկարելով և գեղեցկացնելով, աղջկանցս մազերը, և կը յաւելում բուն առաջարկեալ պայմանի որ չի պարունակէր իւր մէջ հակառողջական նիւթեր այլ եւ այլ պատրաստութեանց նման։

Ընդունեցէք շնորհակալութիւնս

Թոփքաբուի կայս. Պալատան
պահեստի զօրաց բժիշկ
Բէյ հազարապետ
ՀԻՒՍԷՅԻՆ

1—12

ՏՐ. ՔԱՐԱՅՈՒՎԱՆ ՕՂԼՈՒ

Եւրոպացի բժիշկներու դասակարգէն Տքթ. Քարայուվան որ միզանցքի հիւանդութեանց եւ մորթի ախտերուն համար մասնագէտ է, հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր ժամը 6 էն մինչեւ 11 ½, ի բաց առեալ կիրակիները, իւր մասնաւոր դարմանատան մէջ

Ի Կալաթիա, Այնալը Չէշմէի [illegible]

20—36

ՏՊԱՐԱՆ
Թ. ՍԱՆՃԱԳՃԵԱՆ
ԲԵՐԱ
Հալէպ Չարշը
(Cité d'Alep)

Տպարանս պատրաստ է ծառայելու Ազգոյ Հասարակութեան եւ իւր բազմաթիւ Յաճախորդաց՝ տպագրելով խնամով եւ մաքրութեամբ ամեն լեզուաւ Օրագրեր (ինչպէս այժմ ՀԱՅՐԵՆԻՔը), Գրքեր, Տետրակներ, Տեղեկագրեր, Հաշուեցոյցք, Շրջաբերականք, Ցոյցատախտակներ, Հրաւիրագիրք Հարսանեաց, Նամակագլուխք, Հասցէագիրք, Այցեքարտք, Բժշկաց համար տպագրեալ Դեղագիրք, Դեղագործաց համար զանազան տեսակ Դրոշմաթուղթք, Նաւագնացութեան Տոմսակք եւ Կարգացոյցք, Կերակրոց Ցանկք, Մահազդք եւ այլն եւ այլն։

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՅՐԿԵՆԱԿԱՆ ԱՅԾԵՔԱՐՏԻ
ԿԵՆԴԱՆԱԳՐՈՎ ԱՅԾԵՔԱՐՏՔ
(PHOTO-ZINCO-TYPOGRAPHIE)

Ծան. Տպարանս գիշերներ եւ կիւրակէ օրերն եւս բաց է սեպհական տպագրութեանց համար։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷԻ
ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ՑՈՒՑԱԿԸ

1891 Հոկտ. 19 Շաբաթ օրէն սկսեալ մինչեւ Նոյեմբեր 19 Երեքշաբթի երեկոյ

Բաց է կիրակէ օրերէն Եւրոպական եզերէն կամուրջէն մեկնող շոգենաւոց երթեւեկութիւնը

ժ. վ.
1 30 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէյլիւքա. Թարապ. Եէնիք. Պոյաճք. Ռ. Հիսար (արնավ.ի շոգ.ին հետ պիտի հաղորդակցի) 38
2 15 Եէնի. Մէզար. Պէյլիւ. Թարպ. Եէնիք. Պոյաճ. Ռ. Հիսար. (արնավ.ի շոգ.ին հետ պիտի հաղորդակցի)։ 39
3 — Ռ. Ա. Գավագ Մէզպ. Պէյլիւք. Թարպ. Պէյքօզ Ռ. Պաշճէ Չուպ. Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտ. Օրթք. (Գանտըլի շոգ.ին հետ պիտի հաղորդակցի ուրբաթ օրերը Վանիք. Չէնկ. Պէյլը Գուզ. Պէշիկթաշ 18
3 20 Եէնիմ. Մէզար. Պէյլիւք. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պոյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք (Պէպէքի Նաւամատոյցը պիտի հաղորդակցի ուր. օրեր արնվ. Գուրչ. Օրթ. Պէշ. 40
4 30 Եէնիմ. Մէզար. Պէյլիւք. Թարապ. Եէնիք. Սթէնեա Միրկ. Պոյաճ Ռ. Հիսար. Պէպէք Պէշիք. (Պէպէքի Նաւամատոյցը պիտի հաղորդակցի ուր. օրերը արնվ. Գուր. Օրթ.) 38
6 — Եէնիմ. Մէզպ. Պէյլիւք. Թարպ. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Պոյաճը. Ռ. Հիսար Պէպէք արնվ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք. 34
7 — Եէնիմ. Մէզար. Պէյլիւք. Թարապ. Պէյքօզ Բաշպ. Եէնիք. Միրկ. Գանլըճա Ռ. Ա. Հիսար Գանտ. Արնավտ. Չէնկելք. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզ. Պէշիք. Իւսկ. 23
8 — Ա. և Ռ. Գավագ Եէնիմ. Մէզար Պէյլիւք. Թարապ. Եէնիք. Սթէն. Միրկ. Ռ. Հիսար Պէպէք արնավ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք. 21
10 — Մէզարպ. Պէյլ. Թարապ. Եէնիք. Միրկ. Ռ. Հիսար արնավ. Օրթաք. Պէշիք. 33

Եէնիքէօյէն կամուրջ եկող շոգենաւ

1 35 Եէնիք. Սթէն. Պոյաճք. Ռ. Հիսար Պէպ. արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշ. 19

Արնաւուտ քէօյէն կամուրջ եկող շոգենաւ

1 30 Պէպէք արնվ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք. 23
2 — Պէպէք արնվ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք. 19
2 25 Ռ. Հիսար Պէպէք արնվ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք. 33
2 15 Օրթք. էն ուղղ. կամուրջ. (բացի ուր. է) 22
3 5 Ռ. Հիս. Պէպէք արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշիք. 21
3 40 Պէպէք. արնվ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք. 22
4 35 Օրթաք. էն ուղղ. կամուրջ. (բացի ուր. է) 18
4 20 Պէպ. արնվ. Գուր. Օրթ. Պէշ. բացի ուր. 33
5 — Պէպէք արնվ. Գուր. Օրթաք. Պէշիքթ. Գապթ. (բացի ուր. է) 19
5 30 Պէպէք արնվ. Գուրչ. Օրթագ. Պէշիք. (բացի ուրբաթէ) 40
10 10 Միրկէօն ուղղ. կամուրջ. (բացի ուր. է) 38
11 10 Պէպէքէն ուղղ. կամուրջ. » 23

Ասիական եզերէն կամուրջ եկող շոգենաւ

1 30 Վանիք. Չէնկել. Պէյլէր. Գուզ. 34
1 30 Պէյքօզ Բաշպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Օրթ. (Գանտըլ պիտի հաղրդկցի. ուրբաթները բացի Օրթ.էն) Վան. Չէնկ. Պէյլը Գուզկ. Պէշիք. 22
2 — Պէպէք Գանտ. Վանիք. Չէնկել. Պէյլէր. Գուզ. Պէշիք. (բացի ուրբաթէ) 32
2 20 Պէյքօզէն Բաշպ. Եէնիք. Չուպ. Գնլճ. Պոյաճը. Ռ. Ա. Հիսար Գանտ. Անվ. Չէնկ. Պէյլը Օրթ. Գուզկ. Իւսկ Պէշիք. Գապ. 1
2 45 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլը Գզկ. Պէշք. (ուրբաթները 3 15ին 34
3 40 Պէյքօզ Բաշպ. Չուպուգլ. Գանլճ. Ա. Հիսար Գանտըլ. Օրթ. (Գանտըլ պիտի հաղորդակցի ուրբաթները Վանիք. Չէնկել. Պէյլը Գուզկ. Պէշիք. 18
3 30 Գանտ. Վանիք. Չէնկելք. Պէյլէր. Գուզ. Պէշիք. (բացի ուրբաթէ) 19
4 30 Գան. Վան. Չէնկ. Պէյլը Գզկճ. Իւսկ. (բացի ուրբաթէ) 39
4 45 Պէյքօզ Բաշպ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլը Գզկ. Պէշիք. 32
7 — Միրկ. Ռ. Ա. Հիսար Գանտ. Արնվ. Չէնկ. Պէյլը Օրթք. Գուզկ. Պէշիք. Իւսկ. 1
9 — Պէյ. Թարպ. Պէյքօզ Բաշպ. Չուպգ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլը Գուզկ. Իւսկ. 22
10 — Պէյքօզէն Բաշպ. Չուպգ. Գանտլ. Ա. Հիսար Գանտլ. Չէնկ. Պէյլը Գուզ. Իւսկ. (բացի ուր. է) 19
11 — Գըլինճ. էն ուղղ. կամուրջ. (բացի ուր. է) 21
10 30 Չէնկելգ.էն ուղղակի կամուրջ. (բացի ուր. 32

(Բաց է կիրակէ օրերէն) կամուրջէն Եւրոպական եզերք երթեւեկող շոգենաւոց ժամերը

3 — Պէշիք. Օրթաք. արնվ. Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէյլքա. Եէնիմ. 38
3 30 Գապաթ. Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթա. Պէյլէր. Չէնկել. արնավ. Գանտըլ. Ա. և Ռ. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշպ. Պէյք. Թարապ. Պէյլ. Մէզ. Եէնիմահալէ 23
4 15 Պէշիք. Օրթ. Գուրչ. արնվ. Պէպէք Ռ. Հիսար Պոյաճ. Սթէն. Եէնիք. Թրպ. Պէօք. Մէզարպ. Եէնիմահալէ 34
5 15 Իւսկ. Պէշիք. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէր. Չէնկ. արվ. Գանտ. Ա. և Ռ. Հիսար Գանլ. Չուպգ. Միրկ. 1
6 — Գապաթ. Պէշիք. Օրթաք. Գուրչ. արվ. Պէպէք. Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյքօզ Թարապ. Պէյլիւքա. Մէզար. Գավագներ 21
7 — Պէշիք. Իւսկ. Գուզկ. Պէյլը Չէնկ. Անվ. Գանտ. Ռ. Հսր. Պոյաճք. Գանլճ. Եէնիք. Թարպ. Պէյք. 22
8 30 Պէշիք. Օրթ. արնվ. Պէպ. Ռ. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Մէզարպ. Պէյլտ. 33
9 20 Պէշիք. Օրթ. Գուրչ. արնվ. Պէպ. Ռ. Հիսար Միրկ. (ուրբաթ օրերը Եէնի. Թրպ. Պէյլքա. Մէզար. Եէնիմ. 38
10 5 Պէշիք. Օրթ. Գուր. արնվ. Պէպ. Ռ. Հիսար Պոյաճ. Միրկ. Եէնք. Թարպ. Պէյլտ. Մէզար. Եէնիմ. (ուր.ները 10 4[illegible] 40
10 45 Ռ. Հիսար Պոյաճ. Միրկ. Սթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէյլիւքա. Մէզարպ. Եէնիմ. (ուրբաթները չիկայ) 18
11 20 Եէնիք. Թարապ. Պէյլ. Մէզպ. Եէնիմա. (ուրբաթները Պոյաճքէօյ) 38
11 35 Պէպէք Ռ. Հիսար Պոյաճ. Միրկ. Սթէն. Եէնիք. 19

Կամուրջէն Արնաւուտ քէօյ երթեւեկող շոգենաւոց ժամերը

3 5 Ուղղակի Պէպէք 22
3 35 Ուղղակի Պէպէք (բացի ուրբաթէ) 35
4 25 Ուղղակի Պէպէք (բացի ուրբաթէ) 19
4 50 Ուղղակի Պէպէք (բացի ուրբաթէ) 40
10 30 Պէշիք. Օրթ. Գուր. արնավ. Պէպէք (ուրբաթ օրերը չի կայ) 23
11 15 Գապ. Պէշիք, Օրթ, Գուր, արնվ. Պէպ. Ռ. Հիսար. Պոյաճքը. 32
11 45 Պէշիք. Օրթ. Գուրուչ. արնվ. Պէպէք 21
12 — Պէշիք. Օրթա. Գուր. արնվտ. 23

Կամուրջէն Ասիական եզերք երթեւեկող շոգենաւոց ժամերը

2 15 Ուղղակի Գանտլ. (ուրբաթները Իւսկտ. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Պէքպէք 34
3 15 Իւսկ. Գուզկ. Պէյլը Չէնկլ. Վանիք. Գնտ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպուգ. Բաշպ. Պէյ. 32
2 45 Ուղղակի Չէնկել. Գանտլ. (բացի ուր. է) 19
3 50 Ուղղակի Գանտիլլի (բացի ուր. է) 39
8 45 Գուզ. Պէյլ. Չէնկէլ, Վանիք. Գանտլ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպգ. Բաշպալ. Պէյք. (բացի ուրբաթէ) 19
10 15 Գապ. Պէշիք. Իւսկ. Գուզկ. Պէյլը Չէնկ. Գուր. արնվ. Գանտ. Ա. Ռ. Հիսար Գանլ. Միրկ. Եէնիք. Բաշպ. Պէյքօզ 1
9 45 Պէշք. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. (ուր.ները 9 30ին Վանիք. Գանտլ.) 32
10 10 Պէշք. Գանտլ. Ա. Հիսար Գանլ. Չուպգ. Բաշպ. Պէյք. Թար. Մէզպ. Ռ. Ա. Գավագ 39
10 40 Իւսկ. Գուզկ. (բացի ուրբաթէ) 21
10 50 Պէշիք. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկել. Վան. Գանտլ. Պէպէք (ուրբաթ օրերը Իւսկ. Գանտիլլիէն Պէյքօզ գացող շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 34
11 22 Գանտիլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպուգ. Բաշպ. Պէյքօզ (ուրբաթ Գուզկ) 22
11 45 Գապ, Գուզկ. Պէյլը Չէնկ. Վանիք. Գնտլ. 33
12 — Իւսկ. Գուզ. (բացի ուր, և շաբաթէ) 15

Առաւօտները Եէնիմ.էն 4 30ին և երեկոյին կամուրջէն 8 40ին Պէյքօզ և Պէյքօզէն 10ին և կամուրջէն 8 30ին Եւրոպականեզերք և 10ին Մէզարպ.էն 10 40ին կամուրջէն Իւսկիւտար գացող շոգենաւք բեռ. չպիտի ընդունին։

Փոթորկալից օդերուն Սթէնիա Մէզպ. և Ռ. Գավագ շոգենաւ չպիտի հանդիպի։

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Իւսկիւտարէն Կամուրջ		Կամուրջէն Իւսկիւտար	
— —	5 45	— —	6 25 Պէշի.
— —	6 15	— —	7 10
— —	7 — Պէշիք.	— —	8 20 Պէշի.
1 —	8 — Պէշի.	— —	9 5
1 30	8 20 Վ.ոս.	1 50 Պէշի.	9 50
2 —	9 — Պէշի.	2 25	10 15
2 30 Պէշիք.	9 30	3 5 Վ.ոս.	10 30 Ֆէրպ
3 —	10 — Ֆէրպ	3 15	10 40 Գըզ.
3 30	10 20	3 20 Պէշի.	11 —
3 45 Ֆէրպ.	10 40 Պէշի.	3 50 Պէշի.	11 20 Ֆէրպ.
4 —	11 — Գըզ.	4 30 Ֆէրպ.	11 20 Պէշի.
4 35	11 10 Ֆէրպ	4 45 Պէշք.	11 50
5 5 Վ.ոս.	11 20	5 15 Վ.ոս.	12 — Գզ.*
5 30 Ֆէրպ.	11 40	5 40 Պէշք.	12 10
— —	12 5	6 15 Ֆէրպ.	— —
— —	— —		— —

ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

— —	— —	— —	6 25 Պէշք.
— —	7 — Պէշք.	— —	7 10
— —	8 — Պէշք.	— —	8 20 Պէշք.
— —	8 20 Վ.ոս.	— —	9 5
1 45	9 — Պէշք.	1 45 Պէշիք.	9 45
2 35	9 30	2 25	10 15
3 20	10 15	3 10 Պէշք.	10 30 Ֆէրպ
3 45 Ֆրպ.	10 40 Պէշք.	3 15 Վ.ոս.	10 40
4 —	11 10 Ֆրպ.	4 30 Ֆրպ.	11 20 Ֆէրպ
4 40	11 10	4 30 Պէշք.	11 20 Պէշի.
5 30 Ֆրպ.	11 40	5 15 Վ.ոս.	11 40
5 15 Պէշք.	12 5	5 20 Պէշք.	12 10
6 —	— —	6 15 Ֆրպ.	— —

* Այս երթեւեկութիւն ուրբաթ շաբաթ եւ տօն օրերը տեղի չպիտի ունենայ։

ՀԱՐԷՄ ԻՍԿԷԼԷՍԻ ԵՐԹԵՒԵԿՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

3 — Հարէմէն Սալաճագ (բացի կիրակէէ)
4 30 » » (բացի ուրբաթէ)
10 40 » » (բացի ուր. և կիր. օրէ)
11 25 » » (ուր. և կիր. ժ. 10 45ն)
2 30 կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բացի կիր. է)
4 — կամուրջէն Հարէմ Սալաճագ (բացի ուր. է)
10 10 կամուրջէն Հարէմ (բացի ուրբաթ և կիրակի օրերէ)
11 10 կամուրջէն Հարէմ անտի Սալաճագ (կիրակի և ուրբաթ օրերը ժմ. 10 30 ին).

ԻՒՍԿԻՒՏԱՐ ՍԻՐՔԷՃԻ ԻՍԷԼԷՍԻ ԵՒ ԳԱՊԱԹԱՇԻ ՄԻՋԵՒ ԿԱՌԱԲԱՐՁ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ ԺԱՄԵՐԸ

3 45 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ Սիրքէճի
5 30 Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
10 — Իւսկիւտարէն Սիրքէճի
11 10 Իւսկիւտարէն Գապաթաշ (Եէնի գիւղի շոգենաւին հետ կը հաղորդակցի
4 30 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
6 15 Սիրքէճիէն Գապաթաշ Իւսկիւտար
10 30 Սիրքէճիէն Իւսկիւտար
11 20 Գապաթաշէն Իւսկիւտար

Ծան, — Օդը մէգապատ եղած ատեն շոգենաւք իրենց գտնուած տեղը պիտի մնան։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

1891 Նոյեմբեր 1էն սկսեալ

ԵՐԹ

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ Թիւ		24	2	26	4	6	—	—	Քիլոմեթր. հեռաւորութիւն
ԿԱՅԱՐԱՆ		ժմբր. և բեռ.	ժմբր.	ժմբր. և բեռ.	ժմբր.	ժմբր.	ժմբր.	ժմբր.	
ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ		2 15	3 50	7 35	10 30	11 30			
Հայտար փաշայէն		2 57	4 25	8 13	11 05	12 05			
Գըզըլ Թօփրագ	ժմ.		4 31	8 20	11 11	12 11			3 —
»	մեկ.		4 33	8 22	11 13	12 13			
Ֆէնէր քէօշկէսի	ժմ.		4 36	8 25	11 16	12 16			4 —
»	մեկ.		4 37	8 26	11 17	12 17			
Կէօզ Թէբէ	ժմ.		4 41	8 30	11 21	12 21			5 —
»	մեկ.		4 42	8 31	11 23	12 23			
Էրէն Քէօյ	ժմ.	3 12	4 45	8 34	11 26	12 26			6 —
»	մեկ.	3 14	4 48	8 36	11 29	12 29			
Պօսթանճը	ժմ.	3 20	4 53	8 42	11 34	12 34			9 —
»	մեկ.	3 22	4 55	8 45	11 36	12 36			
Մալթեբէ	ժմ.	3 32	5 03	8 55	11 44	12 44			14 —
»	մեկ.	3 34	5 06	8 58	11 47	12 47			
Գարթալ	ժմ.	3 46	5 16	9 10	11 57	12 57			20 —
»	մեկ.	3 49	5 20	9 13	12	1			
Բէնտիք	ժմ.	3 59	5 27	9 23	12 07	1 07			25 —
»	մեկ.	4 09		9 33					
Թուզլա	ժմ.	4 29		9 53					35 —
»	մեկ.	4 31		9 55					
Կէյպզէ	ժմ.	4 58		10 22					44 —
»	մեկ.	5 04		10 30					
Տիլ Իսկէլէսի	ժմ.	5 36		11 02					55 —
»	մեկ.	5 38		11 04					
Թավշանճըլ	ժմ.	5 46		11 12					59 —
»	մեկ.	5 49		11 15					
Հէրէքէ	ժմ.	5 59		11 25					64 —
»	մեկ.	6 01		11 27					
Խարըմճա	ժմ.	6 26		11 52					74 —
»	մեկ.	6 28		11 54					
Թիւթ. Չիֆթլիք	ժմ.	6 40		12 06					80 —
»	մեկ.	6 41		12 07					
Տէրինճէ	ժմ.	6 49		12 15					84 —
»	մեկ.	6 51		12 18					
ԻԶՄԻՏ	ժմ.	7 08		12 34					92 —
»	մեկ.	7 28							
Պէյլիւք Տէվրէնտ	ժմ.	8 07							110 —
»	մեկ.	8 09							
Սապանճա	ժմ.	8 37							124 —
»	մեկ.	8 40							
Ատա Բազար	ժմ.	8 58							132 —
»	մեկ.	9 08							
Կէյվէ	ժմ.	9 56							156 —
»	մեկ.	10 01							
Աք Հիսար	ժմ.	10 23							168 —
»	մեկ.	10 25							
Մէքէճէ	ժմ.	10 53							182 —
»	մեկ.	10 58							
Լէֆքէ	ժմ.	11 26							196 —
»	մեկ.	11 28							
Վէզիր Խան	ժմ.	12 08							215 —
»	մեկ.	12 10							
Պիլէճիք	ժմ.	12 50							223 —

Ի Մալթեփէ Թիւ 3 կառախումբը Թիւ 24 կառախումբին հետ
Ի Բէնտիկ » 23 » » 24 »
Ի Պօսթանճըք » 2 » » 23 »

ԴԱՐՁ

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲ Թիւ		1	3	23	5	25	—	—	Քիլոմեթր. հեռաւորութիւն
ԿԱՅԱՐԱՆ		ժմբր.	ժմբր.	ժմբր. և բեռ.	ժմբր.	ժմբր. և բեռ.	ժմբր.	ժմբր.	
Պիլէճիք	մեկ.					12 58			
Վէզիր Խան	ժմ.					1 34			
»	մեկ.					1 36			17
Լէֆքէ	ժմ.					2 16			
»	մեկ.					2 18			36 —
Մէքէճէ	ժմ.					2 46			
»	մեկ.					2 51			50 —
Աք Հիսար	ժմ.					3 19			
»	մեկ.					3 21			64 —
Կէյվէ	ժմ.					3 43			
»	մեկ.					3 48			76 —
Ատա բազար	ժմ.					4 36			
»	մեկ.					4 46			100 —
Սապանճա	ժմ.					5 04			
»	մեկ.					5 07			108 —
Պէյլիւք Տէվրէնտ	ժմ.					5 35			
»	մեկ.					5 38			122 —
Իզմիտ	ժմ.					6 14			
»	մեկ.			1 10		6 34			140 —
Տէրինճէ	ժմ.			1 26		6 50			
»	մեկ.			1 28		6 53			148 —
Թիւթ Չիֆթլիք	ժմ.			1 36		7 01			
»	մեկ.			1 37		7 02			152 —
Խարըմճա	ժմ.			1 49		7 14			
»	մեկ.			1 51		7 16			158 —
Հէրէքէ	ժմ.			2 16		7 41			
»	մեկ.			2 18		7 43			168 —
Թավշանճըլ	ժմ.			2 28		7 53			
»	մեկ.			2 31		7 56			173 —
Տիլ Իսկէլէսի	ժմ.			2 39		8 04			
»	մեկ.			2 41		8 06			177 —
Կէյպզէ	ժմ.			3 21		8 46			
»	մեկ.			3 27		8 52			188 —
Թուզլա	ժմ.			3 45		9 10			
»	մեկ.			3 47		9 12			197 —
Բէնտիք	ժմ.			4 07		9 32			
»	մեկ.	1 50	2 11	4 17	8 33	9 42			207 —
Գարթալ	ժմ.	1 57	2 18	4 27	8 40	9 52			
»	մեկ.	2	2 20	4 30	8 43	9 55			212 —
Մալթեբէ	ժմ.	2 10	2 30	4 42	8 53	10 07			
»	մեկ.	2 12	2 33	4 44	8 56	10 10			218 —
Պօսթանճը	ժմ.	2 20	3 41	4 54	9 4	10 20			
»	մեկ.	2 22	3 42	4 56	9 6	10 22			223 —
Էրէն Քէօյ	ժմ.	2 29	3 49	5 05	9 13	10 31			
»	մեկ.	2 32	3 52	5 08	9 16	10 33			226 —
Կէօզ Թէբէ	ժմ.	2 35	3 55	5 11	9 19				
»	մեկ.	2 36	3 56	5 12	9 20				227 —
Ֆէնէր Քէօշկէսի	ժմ.	2 40	4	5 16	9 24				
»	մեկ.	2 41	4 1	5 17	9 25				228 —
Գըզըլ Թօփրագ	ժմ.	2 42	4 4	5 20	9 28	10 39			
»	մեկ.	2 46	4 6	5 22	9 30	10 40			229 —
Հայտար փաշա	ժմ.	2 51	4 11	5 28	9 35	10 46			
Կամուրջ	ժմ.	3 25	4 50	6 05	10 10	11 30			232 —

Տէրինճէ Թիւ 24 կառախումբը Թիւ 25 կառախումբին հետ
Ի Մալթեփէ » 5 » » 26 »
Ի Բէնտիկ » 25 » » 26 »